

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická ■

Školský sociální pracovník

Bakalářská práce

Studijní program: B7508 – Sociální práce
Studijní obor: 7502R024 – Sociální práce a penitenciární péče
Autor práce: **Helena Ouřadová**
Vedoucí práce: Mgr. Lenka Nádvorníková, Ph.D.

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická
Akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Helena Ouřadová**
Osobní číslo: **112000515**
Studijní program: **B7508 Sociální práce**
Studijní obor: **Sociální práce a penitenciární péče**
Název tématu: **Školský sociální pracovník**
Zadávací katedra: **Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky**

Zásady pro vypracování:

Cíl bakalářské práce: Zjistit potřebu zavedení školského sociálního pracovníka do vybraných školských zařízení u námi definovaných cílových skupin respondentů.

Požadavky: Studium odborných zdrojů, formulace teoretických východisek a vymezení základních pojmů, projektování průzkumu a stanovení časového rozvrhu, sběr dat, vyhodnocení dat a jejich interpretace, formulace závěrů, stanovení vhodných návrhů opatření pramenících z výsledků průzkumu.

Metody: Dotazování.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

GAVORA, P., 2010. Úvod do pedagogického výzkumu. 2. rozšířené vyd. Brno: Paido. ISBN 978-80-7315-185-0

MATOUŠEK, O., a kol., 2008. Metody a řízení sociální práce. 2. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-502-8

MICHALOVÁ, Z., 2012. Speciální pedagogika 1. díl. 2. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci. ISBN 978-80-7372-831-1

MICHALOVÁ, Z., 2012. Speciální pedagogika 2. díl. 2. doplněné vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci. ISBN 978-80-7372-842-7

SLOWÍK, J., 2007. Speciální pedagogika. 1. vyd., 1. dotisk 2008. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1733-3

Sociální práce/Sociálna práca. Školská sociálna práca, 2013, roč. 16., č. 2. ISSN 1213-8204

Vyhláška č.72/2005 Sb., o poskytování pedagogických služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. In: Sbírka zákonů České republiky, 2005, částka 20, s. 490-502

Vyhláška č.73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných. In: Sbírka zákonů České republiky, 2005, částka 20, s. 503-508

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Lenka Nádvorníková, Ph.D.

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: 23. dubna 2014

Termín odevzdání bakalářské práce: 24. dubna 2015

doc. IngA. Vlastav Brazda, CSc.
děkan

l.s.

PaedDr. MChC. Michal Poděbrsek, MEd., Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 23. dubna 2014

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

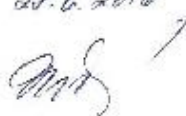
Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum: 22. 6. 2016

Podpis:

Poděkování

Děkuji Mgr. Lence Nádvorníkové, Ph.D. za odborné vedení, podporu a pomoc při psaní mé bakalářské práce.

Děkuji vedení základní školy a všem respondentům, že byli ochotni účastnit se průzkumu a poskytli mi cenné podklady a podněty k této práci.

Helena Ouřadová

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývala školskou sociální prací. Tradičně byla rozdělena na dvě části. První, teoretická část, na základě citací a odborné literatury popisovala školu, školní poradenský systém a dále se zabývala sociální prací, a to včetně sociální práce na školách. V další části pak následoval popis nejzávažnějších problémů vyskytujících se na škole. V empirické části byl představen kvantitativní průzkum. Jeho cílem bylo zjistit názor na možnost zavedení sociálního pracovníka do školy. Za hlavní přínos této práce je možno pokládat zjištění, že jak zákonní zástupci, tak také pedagogičtí pracovníci pokládají činnost školského sociálního pracovníka za přínosnou.

Klíčová slova

škola, školská sociální práce, školský sociální pracovník, školský poradenský systém, zákonný zástupce, pedagogický pracovník

Annotation

This bachelor thesis dealt with the school social work. It had been divided into two main areas. The theoretical part described the basic characteristics of the school and social work, including the social work at schools and it was followed by description of the serious difficulties occurring at schools. The empirical part introduced quantitative research. Its aim was to discover the opinion on the possibility of the school social worker introduction. The major benefit of this work might be the discovery, that the legal representatives and the educationalists considered the school social worker's activities as beneficial.

Keywords

school, school social work, school social worker, school education system, child's representative, educationalist

Obsah

Obsah	7
Seznam grafů	9
Seznam tabulek	10
Úvod.....	11
Teoretické zpracování problému	12
1 Vymezení základních pojmů	12
1.1 Škola	12
1.2 Orgán sociálně-právní ochrany dětí - OSPOD	12
1.3 Pedagogický pracovník.....	14
1.4 Školský poradenský systém	14
1.4.1 Výchovný poradce	15
1.4.2 Školní metodik prevence.....	15
1.4.3 Školní psycholog.....	16
1.4.4 Školní speciální pedagog	16
2 Školská sociální práce.....	17
2.1 Sociální práce a kompetence sociálního pracovníka	17
2.2 Sociální pracovník ve školství a jeho kompetence	19
2.3 Školská sociální práce v zahraničí	21
2.3.1 Školská sociální práce v USA.....	21
2.3.2 Školská sociální práce na Slovensku	22
2.4 Školská sociální práce v České republice	22
3 Nejčastější okruhy problémů ve školství	24
3.1 Specifické vývojové poruchy učení	24
3.2 Poruchy chování	24
3.2.1 Šikana.....	25
3.2.2 Kyberšikana	25
3.2.3 Záškoláctví.....	26
3.3 Závislosti.....	27
3.4 Syndrom CAN	27
3.5 Dysfunkční rodina.....	28
Empirická část.....	30
4 Popis průzkumu	30

4.1 Předmět a objekt průzkumu a jeho cíl	30
4.2 Popis školského zařízení	31
4.3 Identifikace průzkumného vzorku	32
4.4 Metodologie a technika průzkumu	33
5 Vyhodnocení získaných dat	35
5.1 Dotazníkové šetření určené zákonným zástupcům	35
5.2 Dotazníkové šetření určené pedagogickým pracovníkům	38
5.3 Porovnání obou dotazníků	40
5.4 Vyhodnocení cílů	41
5.5 Vyhodnocení hypotéz	42
6 Shrnutí dotazníkového šetření	43
7 Diskuze	43
7.1 Diskuze k výsledkům	43
7.2 Další skutečnosti vyplývající z dotazníkového šetření	44
Návrh opatření	50
Závěr	51
Seznam použitých zdrojů	52
Seznam příloh	56
Příloha A – Dotazník pro pedagogické pracovníky	57
Příloha B – Dotazník pro zákonné zástupce	61
Příloha C Souhlas školy s provedením průzkumu	64
Příloha D – Kazuistiky	65
Příloha E – mailová korespondence s Mgr. Lengyelem	69

Seznam grafů

Graf č. 1 Průzkumný vzorek

Graf č. 2 Vzdělání respondentů – zákonných zástupců

Graf č. 3 Věkové složení respondentů – zákonných zástupců

Graf č. 4 Přínos služeb sociálního pracovníka podle typu stupně školy

Graf č. 5 Možnosti využití služeb sociálního pracovníka respondenty

Graf č. 6 Hodnocení školského poradenského systému respondenty

Graf č. 7 Hodnocení přínosu služeb sociálního pracovníka ze strany pedagogů

Graf č. 8 Hodnocení přínosu služeb sociálního pracovníka

Graf č. 9 Nabídka služeb školského sociálního pracovníka

Graf č. 10 Problémy, které by rodiče řešili se školským sociálním pracovníkem

Graf č. 11 Kompetence školského sociálního pracovníka

Graf č. 12 Cílové skupiny školského sociálního pracovníka

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 Přínos služeb sociálního pracovníka podle typu stupně školy

Tabulka č. 2 Možnosti využití služeb sociálního pracovníka respondenty

Tabulka č. 3 Hodnocení školského poradenského systému respondenty

Tabulka č. 4 Hodnocení přínosu služeb sociálního pracovníka ze strany pedagogů

Tabulka č. 5 Problémy, které by rodiče řešili se školským sociálním pracovníkem

Tabulka č. 6 Garanti řešení problémů podle názoru pedagogů

Tabulka č. 7 Kompetence školského sociálního pracovníka

Tabulka č. 8 Cílové skupiny školského sociálního pracovníka

Úvod

Tak, jako se v nedávné minulosti prosadily profese školních psychologů, výchovných poradců a jiných poradenských orgánů v systému školství, tak si v dnešní době své místo začíná probíjovat i profese školského sociálního pracovníka. V plošném zavedení této profese prozatím brání různé faktory počínaje finančním pokrytím, přes názory, že objem práce školských sociálních pracovníků pokrývají jiné pozice ve školství, až po předsudky veřejnosti, že sociální pracovník je pouze pro problémové rodiny a je tedy vlastně ostuda jeho služby využívat.

Zavedením profese školského sociálního pracovníka do školství se zabývá tato bakalářská práce. Jejím cílem je zjistit potřebu zavedení školského sociálního pracovníka do vybraných školských zařízení u námi definovaných cílových skupin respondentů, a to jak z pohledu zákonných zástupců žáků, tak také z pohledu pedagogických pracovníků. Autorka přitom volí toto téma především z důvodu, že za léta docházky svého dítěte do školy se často potýkala s neochotou v řešení školních i mimoškolních problémů a že se domnívá, že další podpůrní pracovníci ve školství by mohli podpořit rodiny ve zvládnání výchovy a školního prospěchu.

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí. První, teoretická část, popisuje na základě citací z odborných zdrojů činnost školy, orgánů sociálně právní ochrany dítěte a školského poradenského systému, dále se pak zabývá školskou sociální prací a vyjmenovává také některé okruhy problémů vyskytujících se ve školství. Tato část představuje teoretická východiska k průzkumu, kterým se zabývá empirická část této práce. V ní je představen kvantitativní průzkum, v němž jsou pomocí dotazníkového šetření zjišťovány názory zákonných zástupců i pedagogických pracovníků na možnost zavedení školského sociálního pracovníka do vybraných školských zařízení u námi definovaných cílových skupin respondentů. Průzkum je doplněn diskuzí a v závěru také navrhovanými opatřeními.

Teoretické zpracování problému

1 Vymezení základních pojmů

Jak bylo již v úvodu zmíněno, práce se zabývá potřebou zavedení pozice školského sociálního pracovníka do škol. V první kapitole si proto vysvětlíme některé pojmy a okruhy problémů vyskytujících se nejčastěji ve školství, z nich budeme následně vycházet v empirické části.

1.1 Škola

Tradiční funkcí školy je poskytnout vzdělání žákům podle věkových skupin podle určitých vzdělávacích programů. Škola, jako společenská instituce, slouží zejména jako místo k socializaci žáků, podporuje jejich osobnostní a sociální rozvoj a jejím úkolem je připravit je na jejich osobní, pracovní a občanský život. Pojetí a funkce školy se mění s dobou a spotřebami společnosti (Průcha a kol. 2009, str. 297).

Škola slouží také jako ochranné zařízení vedoucí mládež k hodnotám a ideálům, potlačuje špatné návyky, které jsou ve společnosti přítomné, ale jsou společensky nepřijatelné. Děti zde tráví deset i více let, proto se stává místem, ve kterém vyrůstají a vyvíjejí se. Její úlohou je být nejen profesionálním místem pro edukaci, ale i příjemným prostředím, ve kterém děti tráví značnou část svého života (Průcha 2002, str. 390).

1.2 Orgán sociálně-právní ochrany dětí - OSPOD

Z orgánů státu, se kterými škola spolupracuje, je nejvýznamnějším orgán sociálně právní ochrany dětí (dále OSPOD). Jeho činnost je upravena zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. Tato sociálně právní ochrana se soustředí především na děti, jejichž rodiče zemřeli nebo neplní povinnosti plynoucí z rodičovské odpovědnosti. Dále se zaměřuje na takové děti, které zanedbávají školní docházku, vedou zahálčivý, nemravný život, opakovaně utíkají od rodičů či jiných osob, kterým byly svěřeny do péče, byl na nich spáchán trestný čin, nebo které samy trestný čin páchají či jsou-li mladší než patnáct let, pak čin, který by se jinak za trestný čin považoval (zákon č. 359/1999 Sb., § 6).

Sociálně-právní ochrana je podle tohoto zákona poskytována všem dětem bez rozdílu bezplatně a do věku 18 let, pokud zletilosti nenabýly dříve (MPSV, 2009). Úlohou OSPODu je ochrana zájmů dítěte, jeho vývoje a zajištění řádné výchovy, působí k obnovení narušených funkcí rodiny, zajišťuje náhradní rodinné prostředí, nemůže-li dítě žít ve vlastní rodině. Hlavním cílem je zájem a blaho dítěte, ochrana rodičovství a rodiny a vzájemné právo rodičů a dětí na rodičovskou výchovu a péči (Klusáček, Felcmanová, 2015).

Jak je již z výše uvedené definice zřejmé, úlohou OSPODu je ochrana dítěte a to nejen v rodině, ale i mimo ni. Proto je spolupráce mezi tímto orgánem a školou samozřejmá, neboť ve školním prostředí dítě tráví značnou část svého života. Ze zákona o sociálně-právní ochraně dětí vychází školám oznamovací povinnost v případě, že dojde ke zjištění, že jsou jakýmkoliv způsobem postiženy zájmy dítěte a dochází tak k podezření, že dítě spadá do péče tohoto orgánu (zákon č. 359/1999 Sb., § 10). Za komunikaci s OSPODem, respektive za splnění oznamovací povinnosti je za školu zodpovědný ředitel. U jednání s orgány OSPODu ale může být přítomný také třídní učitel, vzhledem k tomu, že dítě nejlépe zná a má k němu nejbližší vztah (Klusáček, Felcmanová, 2015).

Pracovníci tohoto orgánu disponují řadou práv a povinností. Mezi kompetence sociálních pracovníků OSPODu patří právo předvolávat si rodiče a děti na jednání. Na nich sociální pracovník projednává s rodičem nejrůznější záležitosti týkající se ochrany práv dítěte. Od rodičů mohou být požadovány nejrůznější listiny a dokumenty, které jsou rodiče povinni pracovníkům poskytnout. Sociální pracovnice pak často hovoří také se samotným dítětem, přičemž má právo jednat s ním o samotě bez přítomnosti jeho zákonných zástupců, aby tak získala věrohodnější názor dítěte. Nejedná se přitom ale o výslech, ale o rozhovor. Mezi další práva OSPODu pak také patří právo provádět šetření, a to jak v místě bydliště, tak také ve škole či v dalších zařízeních, aniž by k tomu bylo potřeba předběžné ohlášení. Informace tak OSPOD získává nejen z domácího prostředí, ale také ze školy, od lékaře nebo jiných institucí, od kterých si může vyžádat zprávy a vyjádření.

Mezi povinnostmi sociálních pracovníků tohoto orgánu patří zajistit dítěti bezpečí, je-li ohroženo jeho zdraví či vývoj. V takovém případě je podáván návrh soudu na vydání předběžného opatření. Povinností OSPODu je dále vyhodnocovat potřeby a plánovat tak, aby bylo zřejmé, na čem je potřeba s rodinou pracovat a je-li ještě taková

spolupráce nutná. Za tímto účelem vypracovávají pracovníci individuální plán ochrany dítěte, definující cíle a kroky, které by měly přispět ke stabilizaci řešené situace. OSPOD je přitom povinen informovat rodiče o všech jeho krocích. Toto by měl však oznamovat také samotným dětem, kterých se to týká, jestliže již dosáhly věku 12 let, a jsou tedy již dostatečně vyzrálé na to, aby mohly mít na situaci vlastní názor (Šance dětem, 2016).

1.3 Pedagogický pracovník

Činnost školy je samozřejmě postavena především na činnosti pedagogických pracovníků. Ty zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, v platném znění, definuje jako osoby *vykonávající přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálně pedagogickou nebo přímou pedagogicko-psychologickou činnost přímým působením na vzdělávaného, kterým uskutečňuje výchovu a vzdělávání* (zákon č. 563/2004 Sb., Hlava 1., § 2, odst. 1).

Podle tohoto zákona může přímou pedagogickou činnost vykonávat učitel, vychovatel, speciální pedagog, psycholog, pedagog volného času, asistent pedagoga, trenér, metodik prevence a vedoucí pedagogický pracovník (zákon č. 563/2004 Sb., § 2).

Základním činitelem vzdělávacího procesu je samozřejmě především učitel. Jde o profesionálně kvalifikovaného pedagogického pracovníka, spoluodpovědného za přípravu, řízení, organizaci a výsledek vzdělávacího procesu (Průcha a kol, 2009, str. 326). Jeho činnost přitom může být doplněna asistentem pedagoga, jehož úlohou je pomoc pedagogickým pracovníkům při výchově a vzdělávání, pomoc žákům při jejich začleňování do školního prostředí, pomoc při výuce, přípravě na výuku, u dětí se zdravotním postižením pomoc při sebeobsluze a pohybu nejen ve škole, ale i při školních akcích mimo školu (Michalová 2002, str. 39).

1.4 Školský poradenský systém

Každá škola má podle školského zákona č. 561/2004 Sb. (§ 16a) o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání v platném znění, povinnost poskytnout žákům a jejich zákonným zástupcům poradenskou pomoc. Tato pomoc je dále vymezena vyhláškou č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních v platném znění, a jejím cílem je mimo jiné podpořit a vymezip poradenskou práci škol a školských poradenských pracovníků. Tyto služby jsou poskytovány zdarma a jejich účelem je mimo jiné vytváření vhodných

podmínek pro zdravý tělesný a psychický vývoj žáků a prevence a řešení výukových a výchovných problémů a různých forem rizikového chování (vyhláška č. 72/2005 Sb., § 2).

Vyhláška rozlišuje dva druhy školských poradenských zařízení, a to pedagogicko-psychologickou poradnu (PPP) a speciálně pedagogické centrum (SPC). Činnost PPP je zaměřena na připravenost žáků na povinnou školní docházku, zjišťování speciálních vzdělávacích potřeb žáků, poskytování poradenských služeb žákům se zvýšeným rizikem školní neúspěšnosti a zajišťování prevence sociálně patologických jevů. SPC poskytuje poradenské služby žákům se zdravotním postižením, kdy zjišťuje jejich připravenost na povinnou školní docházku, zajišťuje jim speciálně pedagogickou péči, speciálně pedagogickou a psychologickou diagnostiku a poradenské služby (vyhláška č. 72/2005 Sb., § 3 – 6).

Mimo tato zařízení pak ustanovuje zmíněná vyhláška povinnost poskytování poradenských služeb také samotné škole, za které zodpovídá ředitel školského zařízení. Poradenský systém ve škole se soustředí především na prevenci školní neúspěšnosti a sociálně patologických jevů a na poskytování kariérového poradenství. Poradenské služby jsou zabezpečovány zpravidla výchovným poradcem a školním metodikem prevence, vyhláška dále umožňuje jejich rozšíření o činnost školního psychologa a speciálního pedagoga, zatímco působení školského sociálního pracovníka není zatím ve vyhlášce stanoveno (vyhláška č. 72/2005 Sb., § 3 – 7).

1.4.1 Výchovný poradce

Náplň činnosti výchovného poradce je stanovena ve vyhlášce č. 72/2005 Sb., v platném znění. Ta mu ustanovuje především kariérové poradenství a poradenskou pomoc při rozhodování o další profesní cestě žáků. Výchovný poradce také provádí orientační šetření žáků, jejichž vývoj a vzdělávání vyžadují zvláštní pozornost. Žákům se speciálními vzdělávacími potřebami zajišťuje či zprostředkovává diagnostiku nebo připravuje podmínky pro integraci dětem se zdravotním postižením (vyhláška č. 72/2005 Sb., příl. 3).

1.4.2 Školní metodik prevence

Činnost metodika prevence je zaměřená na oblast prevence sociálně nežádoucích jevů. Řídí se vyhláškou č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, v platném znění. Metodik prevence provádí

metodickou podporu učitelům a zároveň zajišťuje krizovou intervenci. Těto činnosti se věnuje při plném počtu hodin pedagogické činnosti. Z činností, které metodik prevence vykonává, lze vyjmenovat především aktivity zaměřené na prevenci záškoláctví, závislostí, násilí, vandalismu, sexuálního zneužívání a kriminálního chování. Školní metodik prevence také zjišťuje negativní jevy a poruchy a poskytuje poradenské služby žákům i jejich zákonným zástupcům (NÚV, 2012). Pozice školního metodika prevence je na školách většinou dobrovolná a sloučená s pozicí výchovného poradce.

1.4.3 Školní psycholog

Školní psycholog patří do týmu poradenských pracovníků, i jeho činnost se řídí vyhláškou č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, v platném znění. Školní psycholog vykonává činnosti konzultační, poradenské, diagnostické, metodické a informační. Ve spolupráci se školním speciálním pedagogem provádí depistáž žáků s výukovými problémy, věnuje se metodické podpoře učitelů nebo zajišťuje krizovou intervenci.

Školní psycholog pomáhá řešit ve třídě konfliktní a krizové situace, analyzuje situaci a usnadňuje komunikaci v kolektivu. Provádí depistážní činnost ve třídách se zaměřením na děti ohrožené rizikovými jevy. Může zprostředkovat komunikaci s rodinou, nebo s ní spolupracovat, navrhnout spolupráci s jiným odborníkem z oblasti poradenství (NÚV, 2012).

1.4.4 Školní speciální pedagog

Úlohou školního speciálního pedagoga ve škole je poskytovat žákům poradenské služby, které se řídí vyhláškou č. 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, v platném znění, dále depistážní a diagnostické činnosti žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a všech ostatních žáků, kteří potřebují speciálně pedagogickou podporu a péči založenou na krátkodobých či dlouhodobých podpůrných opatřeních. Stanovuje individuální plány podpory žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Poradenskou činnost na škole vykonává ve spolupráci se školským metodikem prevence či ostatními členy školského poradenského týmu, jejichž činnost je úzce propojena. Úlohou speciálního pedagoga je snaha o nápravu a rozvoj všech poškozených funkcí dítěte, pomoc při zařazení dětí

do třídy při inklusivním vzdělávání a dosažení maximální socializace dítěte v školním kolektivu (NÚV, 2014).

2 Školská sociální práce

Potřebu rozšíření výchovné a socializační funkce školy, k níž by mohla mimo jiné přispět také činnost školských sociálních pracovníků, popisuje již Bílá kniha MŠMT. Ta uvádí, že čím složitější je společnost, tím větší množství informací a dovedností si musí každý osvojit, aby v této společnosti dokázal obstát. Množství svobody, které je nabízeno, přináší také potřebu osobní zodpovědnosti, mravní a lidské kvality. To je důvodem, proč se stále prodlužuje doba potřebná na vzdělávání a výchovu, které se stalo nezbytným předpokladem pro budoucí pracovní činnost dospělé populace (MŠMT 2001, str. 13). I ve školství dochází ke stálým proměnám, jednou z nich je proměna funkce, prostředí a klimatu školy. Důraz je kladen na výchovnou a socializační úlohu školy, kde dochází k rovnoprávnému postavení vzájemně se učících partnerů, učitelů, žáků a jejich rodičů. Tyto změny zasahují do všech činností školy - do cíle a obsahu vzdělávání, stylu výuky, vztahu učitele a žáka, hodnocení žáků. Na učitele jsou proto kladeny nové požadavky, například v oblasti nových osobních a profesních kvalit, osobní zodpovědnosti nebo posílení týmové práce celé školy. Pro všechny účastníky vzdělávání tyto změny přinášejí nutnost změnit *navyklé tradiční postoje, převzít nové role a vzorce chování a získat nové kompetence*.

Z výše uvedeného vyplývá, že školství nejen že prochází změnami, ale také potřebuje posílení v oblasti kompetencí. Činnost sociálního pracovníka, který by tuto oblast posílil, rozšířil by činnost školského poradenského systému a podpořil by pedagogický personál v jeho výchovném a socializačním úsilí, se tak jeví být dalším vhodným krokem k tomu, aby školství bylo efektivnější. Školská sociální práce však zatím není v českém prostředí nijak běžná, nemá svoji legislativní podporu a ani finanční zabezpečení. V následující kapitole se proto pokusíme definovat její náplň a vymezit činnost rámci školské i sociální práce jako takové.

2.1 Sociální práce a kompetence sociálního pracovníka

Mezinárodní federace sociálních pracovníků (IFSW) definuje sociální práci jako profesionální sociální práci, která podporuje sociální změnu, řešení problémů

v mezilidských vztazích a zmocňování a osvobodování lidí za účelem dosahování lepší kvality života (Thelenová 2011, str. 9).

Podle Matouška *si sociální práce klade za cíl uspokojovat sociální potřeby klientů a zajišťování kontroly, či změny chování, které je považováno za sociálně problematické nebo deviantní* (Matoušek 2008, str. 25).

Navrátil uvádí, že sociální práce může být definována jako umění, věda a profese, která pomáhá lidem řešit jejich osobní, skupinové a komunitní problémy (Navrátil 2000, str. 6). **Uměním** je podle Navrátila proto, že vyžaduje schopnost pomáhat druhým tak, aby se nestali závislími na naší pomoci, **vědou**, neboť stále vytváří nové teorie a **profesí**, protože je založená na předepsaném vzdělání, dodržování profesní etiky a členstvím v profesních organizacích. Těmi jsou Společnost sociálních pracovníků ČR, jejímž cílem je napomáhat rozvoji sociální práce a svojí činností přispívat k uznání profese sociálního pracovníka (Společnost sociálních pracovníků ČR) a Asociace vzdělavatelů v sociální práci, která je dobrovolným sdružením právních subjektů vyšších odborných a vysokých škol nebo jejich částí nabízejících vzdělání v sociální práci na území ČR, případně poskytovatelů dalšího vzdělávání v sociální práci (Asociace vzdělavatelů v sociální práci).

Sociální pracovník je profesionál, který vykonává svou činnost na základě odbornosti, vzdělání, kvalifikace a za peníze (Thelenová 2011, str. 11). Jeho činnost je definována zákonem č. 108/2006 o sociálních službách, v platném znění. Cílem *jeho práce je vykonávat sociální šetření, zabezpečovat sociální agendy včetně řešení sociálně právních problémů v zařízeních poskytujících služby sociální péče, sociálně právní poradenství, analytickou, metodickou a koncepční činnost v sociální oblasti, odborné činnosti v zařízeních poskytujících služby sociální prevence, depistážní činnost, poskytování krizové pomoci, sociální poradenství a sociální rehabilitace* (zákon č. 108/2006 Sb., Hlava I, § 109). Podle Průchy sociální pracovník napomáhá jednotlivcům i skupinám dosáhnout nebo získat zpět způsobilosti k sociálnímu uplatnění a vytvářet k tomu příznivé společenské podmínky. U těch klientů, u nichž společenského uplatnění nelze dosáhnout, podporuje co nejkvalitnější a nejdůstojnější způsob života (Průcha a kol. 2009, str. 270).

Kompetence sociálního pracovníka tak, jak je uvádí Havrdová (1999, str. 58 – 74), se pohybují v několika oblastech, které se prolínají a vzájemně doplňují. Sociální

pracovník v první řadě rozvíjí účinnou komunikaci, a to jak s jednotlivci, tak také se skupinami, rodinami a komunitami. Jde přitom jak o schopnost navázat ke klientům vztah a umět jim naslouchat, tak také o udržení nadhledu. Sociální pracovník se dále orientuje v řešené problematice tak, aby mohl vymezit a naplánovat postup a plán jeho spolupráce s klientem. Toho přitom podporuje a pomáhá mu k jeho soběstačnosti. Sociální pracovník zná metody a systémy služeb, umí je správně používat a zajišťovat přiměřený stupeň podpory. Sociální služby, které poskytuje, vyhodnocuje, zlepšuje a zvyšuje jejich účinnost, a to za využití všech dostupných zdrojů. A zapomínat nelze ani na odborný růst, který si takovýto pracovník sám řídí a konzultuje.

Z pohledu školství se tedy sociální pracovník může zapojit především do činností souvisejících s poskytováním základního i odborného poradenství, krizové pomoci, depistážní činnosti, v oblasti motivování žáků nebo efektivní komunikace, a tím vytvářet nejen příznivé podmínky pro jejich vývoj, ale také přispět k prevenci sociálně patologických jevů.

2.2 Sociální pracovník ve školství a jeho kompetence

Česká legislativa nemá zakotvenu profesi sociálního pracovníka ve školství, proto ani není sjednocen přesný název pro tuto pozici. Tato práce používá pojem školský sociální pracovník, ačkoliv se lze v odborné literatuře setkat také s pojmenováním školní sociální pracovník, přičemž jeho význam je s výše uvedeným pojmem totožný. Autorka si je také vědoma toho, že ačkoliv je používán tento termín v rámci jednotnosti textu v mužském rodě, mohou tuto profesi vykonávat jak muži, tak ženy, jejichž výskyt bude vzhledem k charakteru vykonávané činnosti s největší pravděpodobností převažovat.

V zahraničí, kde se školní sociální práce již vyprofilovala, je tato profese řazena do kategorie odborných školních zaměstnanců, škole tak poskytuje školní sociální pracovník sociální služby. Plní tak důležitou integrační roli v oblasti sociální prevence, intervence a při vyvolávání pozitivní změny ve prospěch žáků a jejich rodin. Školský sociální pracovník zprostředkovává a koordinuje sociální služby nejen rodině a škole, ale spolupracuje také s orgány sociálně-právní ochrany. Hlavními oblastmi jeho práce je tedy poradenství a případová práce, volnočasové aktivity, rozvoj školy a inovace, práce s rodiči, prevence násilí nebo doprovod žáků při přechodu ze školy na trh práce (Tokárová, Matulayová, 2013, str. 472).

Matulayová dále uvádí, že školní sociální pracovník je chápán v řadě zemí „jako odborník na sociální prostředí žáka“, který má na starosti nejen pomoc konkrétním žákům, ale jeho pozornost se zaměřuje i na depistážní činnost, pozornost zaměřuje na preventivní projekty v rámci celé školy. Hlavními cíli jeho práce je *vytvoření neohrožujícího a bezpečného prostředí a včasná intervence potřebným, tedy nejenom žákům, ale také jejich rodičům a všem zaměstnancům školy* (Matulayová 2013, str. 15).

Vzhledem k tomu, že pozice školského sociálního pracovníka není v České republice dostatečně etablována, přesnou definici této pozice nenalezneme. Lze ho však nazvat profesionálem, jehož cílem je navazovat a budovat vztah důvěry s dětmi a mládeží, který jim umožní sdílet obtížné situace, jakými jsou školní neúspěchy, výchovné problémy, vztahové problémy doma i ve vrstevnické skupině, aj. Školský sociální pracovník by měl být prostředníkem mezi žáky, učiteli a rodinou, jeho úlohou není zasahovat do výchovných metod učitelů, ale tvořit zpětnou reflexi, respektovat zájmy všech zúčastněných stran a dovést je k vzájemnému dialogu (Neposeda, 2016).

Lengyel nahlíží na školského sociálního pracovníka jako na profesionála, jehož práce se zaměřuje na oblast prevence a řešení sociálně patologických jevů, svým jednáním působí na vytváření pozitivního sociálního klimatu ve škole, věnuje se depistážní činnosti ve škole zaměřené na žáky s emocionálně znevýhodněného prostředí vyžadující pomoc dalších odborníků, navazuje aktivní komunikaci s žáky, pedagogy a rodiči při řešení sociálně výchovných problémů a zprostředkovává komunikaci mezi školou, poradenskými zařízeními a jinými odborníky. Další úlohu školského sociálního pracovníka vidí Lengyel v preventivních aktivitách, zejména v práci s třídním kolektivem, pedagogy i rodiči (Lengyel, 2006).

Kompetence školského sociálního pracovníka lze vymezit na základě zkušeností vycházejících z práce v USA, které se již několik let uplatňují v praxi sociálních pracovníků na Slovensku. Školský sociální pracovník využívá vhodné a dostupné metody sociální práce v situacích ovlivňujících vývoj žáků, používá své dovednosti k tomu, aby zhodnotil speciální potřeby žáků, ujišťuje se o tom, aby byly zajištěné jejich edukační, sociální, emoční a materiální potřeby, zajišťuje poradenskou službu, slouží jako vyjednávач mezi komunitou mimo školu a komunitou ve škole (Matulayová 2008, str. 102).

Ciuttiová (2008, str. 29 – 31) vnímá úlohu školských sociálních pracovníků v první řadě v oblasti preventivních aktivit, v rámci nichž by se takový pracovník měl věnovat dětem během třídnických či suplovaných hodin. Sociální pracovník by tak měl být schopen včas odhalit nesprávné či dokonce sociálně-patologické chování žáků a učinit tak vhodné kroky k jejich nápravě či zastavení. Dále se tato činnost orientuje na žáky, kteří se nacházejí v rizikovém prostředí, což samozřejmě obnáší také práci s rodinou a okolím takového dítěte. Jako další oblast kompetencí pak vidí autorka v intervenci, tedy zprostředkovávání efektivní komunikace mezi učiteli, zákonnými zástupci a dalšími zainteresovanými institucemi. Sociální pracovník by pak měl také evidovat řešené případy a poskytovat konzultační hodiny jak samotným žákům a jejich zákonným zástupcům, tak také pedagogickému personálu.

2.3 Školská sociální práce v zahraničí

2.3.1 Školská sociální práce v USA

Zatímco v České republice není pojem sociální pracovník ve školství nijak znám, v USA již mají s jeho působením letité zkušenosti. Za jeho předchůdce by se dali považovat strážníci zaměstnaní pro kontrolu záškoláctví, kteří působili v Chicagu ve Spojených státech amerických již v roce 1855 v souvislosti s postupným zaváděním povinné školní docházky. Tito strážníci měli dohlížet na nepolepšitelné či obtížně vychovatelné děti a děti, které škola nebyla schopna zvládat. Ve školním roce 1906/2007, kdy byla povinná školní docházka uzákoněna ve většině států USA, byla školní sociální práce zavedena ve čtyřech velkých městech v Bostonu, Hartfordu, New Yorku a Chicagu pod názvem *hostující učitelé* nebo *školní vizitace*. Vzhledem k mnohdy velmi kritické životní situaci imigrantů se sociální pracovníci museli věnovat nejen dětem ve školách, ale i jejich rodinám. Ty se často nacházely ve špatné finanční situaci, na práci svých dětí byly závislé, a proto je neposílaly do škol.

Školní sociální práce se v USA rozvíjela i v průběhu minulého století. Zpočátku byli školní sociální pracovníci vnímáni jako *glorifikovaní strážníci*, kteří měli za úkol kontrolovat záškoláctví. Dnes jde ale již o kvalifikované profesionály pracující ve školství. Poměrně značný důraz je pak v USA kladen na jejich schopnost monitorovat reakce žáků na intervenci a přijímat a zpracovávat informace o potřebách studentů

Podle Ministerstva školství USA (U. S. Department of Education) pracují v současnosti školští sociální pracovníci v 41 % státních základních školách. Podstatou jejich práce je řešení problémů v oblasti chudoby a rasové segregace, která je v posledním desetiletí v USA opět na vzestupu. Dále je to násilí ve školách, které je trvalým problémem ve školách v USA a problematika duševního zdraví a to především v oblastech s vysokým stupněm chudoby (Raines 2013, str. 40 – 46).

2.3.2 Školská sociální práce na Slovensku

S činností sociálního pracovníka se lze ale také setkat hned za našimi hranicemi. Na Slovensku totiž byla zavedena v rámci pilotního projektu již ve školním roce 2006/2007 na ZŠ Slovenských partizánov a ZŠ Rozkvet v Povážské Bystrici. Jako absolutní novinku do slovenského školství ji zavedl Mgr. Peter Lengyel, PhD. S ním byla v rámci tvorby této bakalářské práce vedena mailová korespondence na toto téma, jejíž plný obsah je k nahlédnutí v příloze D. Peter Lengyel pracuje na pozici školského sociálního pracovníka již 10 let, a to na dvou sídlištních školách. Koncept pracovníka vykonávajícího školskou sociální práci rozpracoval P. Lengyel již ve své diplomové práci. Poté začal hledat prostředky k tomu, aby mohl tento projekt zavést také do praxe. Vstříc mu vyšel primátor města a pracovníci městského úřadu, s jejíž pomocí mohlo být místo sociálního pracovníka na zmíněné škole zřízeno. Jak totiž dodává P. Lengyel, je škola jediným zařízením, v němž jsou děti pohromadě. Ve škole mají své zázemí, proto by jim měl být nablízku někdo, kdo si s nimi může promluvit, komu se mohou svěřit a kdo jim může poskytnout pomoc v nejistých situacích. Svoji práci přitom vnímá především z pozice prostředníka mezi školou, rodinou a komunitou. Náplní jeho práce je podpora dětí při těžkých životních situacích, podpora učitelů při náročných výchovných situacích, spolupráce s rodiči nebo zapojování jiných subjektů do systému pomoci. Jako nejčastěji řešené problémy uvádí pan Mgr. Peter Lengyel šikanu, záškoláctví, kyberšikanu, kriminalitu, experimentování s drogami, rizikové chování na internetu, chování narušující vyučování, důstojnost, vztahy, poruchy příjmu potravy, CAN syndrom nebo neshody rodičů před i po rozvodu (Lengyel, 2006 a 2016).

2.4 Školská sociální práce v České republice

První zkušenosti s činností školské sociální práce mají také některé školy v České republice. Od roku 2010 funguje například Školní poradenské pracoviště na základní škole Postoloprty, v okrese Louny. To poskytuje poradenské a konzultační služby

žákům, jejich rodičům a pedagogům. Snaží se tím podpořit dobré klima školy, posílit pozitivní vztahy a rozšířit primární prevenci a péči o děti se speciálně vzdělávacími potřebami. Tento tým byl zpočátku tvořen školním speciálním pedagogem, školním metodikem prevence, výchovným poradcem a kariérovým poradcem, od roku 2012 byl však rozšířen také o pozici školského sociálního pracovníka. Ten pracuje především s dětmi a jejich zákonnými zástupci ze socio-kulturně slabých rodin a zprostředkovává spolupráci s pracovníky orgánu OSPOD (Pukartová 2013, str. 30 – 31).

Podobnou zkušenost s činností sociálních pracovníků na škole má také Základní škola Stoliňská v Praze – Horních Počernicích. Zde je od září roku 2015 aplikován projekt terénní sociální práce, a to v rámci pilotního projektu s názvem „Přestávka“. Jeho cílem je rozšířit možnosti řešení výchovných, osobních a rodinných problémů a přispívat tak ke zlepšení kvality života žáků a k příznivému klimatu ve třídách. Projekt přitom vychází z Norské praxe, kde je již několik let nabízena školám tato sociální služba prostřednictvím dvojice kvalifikovaných pracovníků. Jejich cílem je navázat profesionální pomáhající vztah s žáky tak, aby jim bylo umožněno sdílet své obtížné situace s důvěryhodnou osobou. Jde především o problémy spojených s dospíváním, školním neúspěchem, šikanou, neshodami ve vrstevnické skupině či s konflikty v domácím prostředí.

V rámci tohoto projektu docházejí na výše zmíněnou školu dva sociální pracovníci, a to třikrát do týdne nebo podle předchozí domluvy s pedagogickým personálem. S dětmi hovoří během přestávek na chodbě nebo přímo ve třídě, během velké přestávky využívají hřiště, kontaktují je během doby, kdy ve školní jídelně čekají na oběd nebo se s nimi setkávají ráno před otevřením školní budovy. Sociální pracovníci se snaží nestigmatizujícím způsobem oslovovat především žáky stojící na okraji kolektivu, prohlubovat toleranci kolektivu vůči jinakostem a působit na děti výchovným způsobem. Nabízejí také volnočasové aktivity či odkazují na organizace mimo školu, je-li potřeba řešit závažnější problém. Tuto službu přitom škole poskytují pracovníci Nízkoprahového zařízení pro děti a mládež, zřízeným neziskovou organizací Neposedá (Neposedá, 2015).

Protože jde v obou školách o poměrně krátké působení těchto sociálních pracovníků, není ještě jejich spolupráce se školou vyhodnocena.

3 Nejčastější okruhy problémů ve školství

Jak vyplývá z výše uvedeného popisu, činnost sociální pracovníka se zaměřuje na široký okruh problematických okruhů. Ty nejčastější proto budou popsány v následujícím textu.

3.1 Specifické vývojové poruchy učení

Poměrně běžně řešenou skutečností jsou specifické vývojové poruchy učení. Jedná se o skupiny poruch, jejichž základním projevem je obtížné nabývání a užívání dovedností vzniklých dysfunkcí centrálního nervového systému. Mezi tyto poruchy se řadí *dyslexie – porucha čtení*, *dysgrafie – porucha psaní*, *dysortografie – porucha pravopisu*, *dyskalkulie – porucha počítání*, *dyspinxie – kresebná neobratnost*, *dyspraxie – neschopnost nápodoby, složitějších pohybů a činností* (Kolář a kol. 2012, str. 131).

MKN-10 dále uvádí, že tato porucha nastává již od časných fází vývoje. Nejedná se tedy o následek nepodnětného prostředí, neschopnost vzniklou mentální retardací nebo poraněním nebo onemocněním mozku (WHO 2013, str. 245).

Činnost sociálního pracovníka přitom spočívá především v úzké spolupráci s rodiči, dítětem a speciálním pedagogem tak, aby žákovi byla poskytnuta odborná pomoc a aby žákovi bylo zabezpečeno podpůrné prostředí, a to jak po stránce fyzického zabezpečení, tak i po stránce sociální a psychické podpory.

3.2 Poruchy chování

Stále častěji je možné se ve školství setkat s poruchami chování. Jejich základními projevy, jak je popisuje MKN-10, je opakované a přetrvávající agresivní, asociální nebo vzdorovité chování, které se výrazně liší od sociálního chování odpovídajícímu danému věku a mělo by přetrvávat déle, než šest měsíců. WHO dále uvádí, že toto chování nelze zaměňovat s běžným dětským zlobením nebo rebelstvím dospívajících. Poruchy chování mohou být disociálního nebo agresivního charakteru a vyskytují se i u jedinců, kteří jsou dobře integrováni do vrstevnické skupiny (WHO 2013, str. 251).

Vágnerová definuje poruchy chování podle jejich závažnosti, míry kontinuity či charakteru poruchového chování. Podle závažnosti a délky nežádoucího chování lze předpokládat rozvoj poruch osobnosti, vedoucích k disociálnímu chování v budoucnosti (Vágnerová 2004, str. 792).

Školský sociální pracovník ve spolupráci s dalšími členy poradenského systému by se jednak měl zasadit o jejich prevenci, včasnou diagnostiku a odbornou pomoc jak samostatným žákům s touto poruchou, tak obětem jejich činnosti.

3.2.1 Šikana

Velmi vážnou poruchou chování je šikana, objevující se již ve středním školním věku. Šikanu charakterizuje Pazlarová (2013, str. 364) jako slovní či fyzické napadání druhé osoby, která je vůči agresorovi slabší či je na něm v nějakém směru závislá. S narůstajícím věkem má i šikana narůstající tendenci zpravidla fyzického i psychického charakteru. Tyto útoky však mohou mít i formu např. sexuálního charakteru, nebo se může projevit i jako přehlížení či ignorování vrstevnickou skupinou, tzv. ostrakismus (NICM, 2015).

Šikana může být chápána jako jakýkoliv agresivní akt, který má za cíl druhého zranit a poškodit. Je však na posouzení, zda se již při agresivním aktu jedná o šikanu, nebo pouze o agresivní chování (Černá a kol., 2013, str. 19).

Na prevenci šikany se pedagogický pracovník může podílet především tím, že si bude všimnat dětí, které by se pro svoji tělesnou, psychickou či jinou odchylku mohly stát oběťmi šikany. Učitelé se v této problematice mohou opřít o metodický pokyn MŠMT. Ten k otázce prevence uvádí, že školy mají vytvářet bezpečné prostředí, rozvíjet v něm solidaritu, toleranci, sounáležitost a vzájemný respekt, a také poskytovat jak pedagogickým pracovníkům, tak také žákům vzdělávací programy na toto téma. V případě odhalení šikany potom doporučují pohovořit si jak s oběťmi, tak také s agresory a svědky, v případě pokročilé šikany je pak potřeba danou situaci nahlásit policii a oběti zajistit bezpečí a ochranu (MŠMT, 2008). Právě do této oblasti by se tak mohl zapojit sociální pracovník a být tak podporou učitelům při řešení takové situace.

3.2.2 Kyberšikana

Se zavedením ICT technologií se začala objevovat další forma šikany, tzv. kyberšikana. S tradiční šikanou ji spojuje zájem někomu ublížit, nejčastěji formou vydírání, ubližování, ztrapňování, obtěžování, ohrožování, zastrašování apod. Jedná se, jak uvádí portál Policie České republiky, *o zneužití ICT (informačních komunikačních technologií), zejména pak mobilních telefonů a internetu. K takovým činnostem, které mají někoho záměrně vyvést z rovnováhy, moderní technologie přináší nesporné výhody, ale zároveň jsou snadno zneužitelné. Závažnost kyberšikany je často ze strany dětí*

a mladých lidí podceňována, obětí kyberšikany však neustále přibývá (Policie ČR, 2011).

K prevenci šikany se vyjadřuje Kopecký (2011). Jako první se nabízí blokáce závadného obsahu, ale kyberšikanu to samozřejmě úplně nezastaví, protože může probíhat dál na jiných internetových portálech. Doporučovány jsou proto mediální kampaně, ve školách pak různé formy soutěží a počítačových her upozorňujících na tuto problematiku.

3.2.3 Záškoláctví

Záškoláctvím je myšlena neomluvená absence dítěte ve škole. Tím, že žák úmyslně do školy nedochází, porušuje školní řád a také školský zákon, který vymezuje povinnou školní docházku. Záškoláctví přitom může být spojeno i s dalšími typy rizikového chování. Záškoláctví většinou řeší třídní učitel, který má na starosti evidenci školní docházky.

Záškoláctví přitom může být tzv. pravé, kdy se žák ve škole neukazuje, zatímco rodiče se domnívají, že do ní dochází. Na vině však mohou být i samostatní rodiče, kteří mají buď odmítavý postoj ke škole, nebo podlehnou nátlaku dítěte a nechávají ho na jeho prosbu doma. Existují však i děti, které dokážou přesvědčit své rodiče o tom, že jsou nemocné a jsou potom omlouvány ze zdravotních důvodů. Dalším typem je pak také tzv. interní záškoláctví, kdy žák do školy dorazí, nechá si zapsat přítomnost a potom odejde během vyučování. Některým typům žáků pak činí představa školní docházky psychické obtíže, většinou v důsledku problémů, kterým jsou ve škole vystaveny, jako je šikana nebo přílišné nároky na zvládnutí učiva (NICM, 2015).

Také Vágnerová uvádí, že záškoláctví může být projevem obranného jednání dítěte při školním neúspěchu, nezvládnutí plnit požadavky učitele nebo negativního postoje ke škole. Pro posuzování záškoláctví je důležitá míra četnosti a plánovitosti tohoto jednání a způsob provedení. Časté záškoláctví bývá známkou odlišnosti socializačního vývoje dítěte, postoje k autoritě, povinností a ochotě či schopnosti toto akceptovat (Vágnerová 2004, str. 793 – 794).

Zákonní zástupci nezletilých žáků jsou povinni dokládat nepřítomnost dítěte ve vyučování tak, jak to ukládá školský řád. Škola eviduje docházku svých žáků, a v případě problémů se nejdříve snaží sama tuto situaci řešit. Není-li úspěšná, je pak povinná předat tuto věc jinému orgánu, především orgánům OSPODu či Policii ČR.

Touto otázkou se ve škole zabývají školní metodici prevence či výchovní poradci. Jako prevence se pak doporučuje vytváření přátelského prostředí ve škole a stanovení jasných pravidel, které je potřeba dodržovat (MPSV, 2014).

3.3 Závislosti

MKN-10 popisuje závislost jako silnou touhu po užívání nějaké látky, která významně ovlivňuje jeho behaviorální, kognitivní a fyziologické jednání a stavy, a to i přes její škodlivé následky (WHO 2013, str. 198). Závislost vzniká tehdy, je-li látka nebo činnost užívána opakovaně a po užití dochází k nadměrnému uspokojení. Jde o činnost, při které jedinec prožívá tak silnou potřebu nebo chtíč užít nějakou látku, přestože si je vědom škodlivosti s tím spojených. Zároveň závislosti na látkách mění jedinci natolik jeho chování, že zastihuje činnosti, kterým se dříve věnoval, narušuje vztahy, poškozují zdraví, aj. (NICM, 2014).

Závislosti dělíme na látkové, kam patří požívání drog včetně alkoholu, tabáku, aj. a nelátkové, do kterých řadíme například patologické hráčství, shopaholismus (závislost na nakupování), poruchy příjmu potravy, různé druhy sebepoškozování, kybersex (sexuální vyjádření prostřednictvím elektronické komunikace), závislost na mobilním telefonování a SMS, aj. Děti a dospívající mají vzhledem k menším životním zkušenostem sklon experimentovat a vyhledávat rizika, testovat hranice a mnohem snáz u nich dochází k rychlejšímu rozvoji závislostí, než u dospělých (Zdravotní medicína 2013).

Průcha u drogové závislosti mladistvých upozorňuje na závažnost rozšíření do stále větší části populace a snižování věkové hranice u dětí, dále na zdravotní a sociální důsledky, značné riziko AIDS a v neposlední řadě i úmrtí (Průcha a kol. 2009, str. 60).

Školy již běžně zařazují do výuky vstupy zaměřené na prevenci závislostí. Sociální pracovník by se tak měl zapojit do dalších programů spojených s touto problematikou, ale také přispět k včasnému rozpoznání a poskytování pomoci, ať již formou odborné pomoci či jejím zprostředkováním, nebo používáním efektivní komunikace s žáky a jejich rodiči.

3.4 Syndrom CAN

Vágnerová uvádí definici syndromu CAN jako poškození tělesného, duševního i společenského stavu a vývoje dítěte, které vznikne v důsledku jakéhokoli nenáhodného

jednání rodičů nebo jiné dospělé osoby a je v dané společnosti hodnoceno jako nepřijatelné. Jedná se tedy o celkově nepřijatelné zacházení s dítětem nebo o zanedbávání a nedostatečnou péči o dítě. Nejčastěji se tohoto činu dopouštějí rodiče dětí, nebo ostatní členové rodiny za účelem uspokojení vlastních potřeb z pozice nadřazenosti a moci nad podřízeným a závislým dítětem (Vágnerová 2004, str. 593).

Nejčastěji ohrožené děti jsou takové, jejichž projevy jsou pro své sociální okolí nepochopitelné, nebo děti, které svým chováním vyčerpávají nebo dráždí své vychovatele. Patří mezi ně děti s lehkými mozkovými dysfunkcemi, se školními neúspěchy, nevlastní, uzavřené a neaktivní děti, předčasně vyspělé a koketní dívky, aj. (NICM, 2015). Syndromem CAN pravděpodobně trpí asi 1 – 2 % dětí a to již od raného věku, chlapci i dívky. U sexuálního týrání jsou ohroženy více dívky, než chlapci.

Vágnerová dále uvádí, že deprivace u těchto dětí může mít za následek zásadní poškození vývoje osobnosti, citová deprivace vede k nedostatečnému uspokojení citových potřeb, sociálně kulturní deprivace k nedostatečnému rozvoji schopností a dovedností dítěte. U takových dětí dochází ke změně v hierarchii hodnot, ke změnám v jejich prožívání, uvažování a chování (Vágnerová 2004, str. 597 – 598).

V oblasti prevence se uplatňují programy zaměřené na kvalitní přípravu dětí na manželství a rodičovství, a také programy, které učí děti dovednostem, jak samy sebe ochránit před nebezpečím jakéhokoliv druhu. V případě, že již k týrání dítěte dochází, může být pedagog tím, kdo si této situace všimne. Poté je jeho povinností zabránit dalšímu týrání a zneužívání a učinit potřebné kroky. Do následné terapie a rehabilitace je pak také mimo odborníky a rodiny zahrnuta i škola (Hanušová, str. 21).

3.5 Dysfunkční rodina

Rodina plní funkce biologicko-reprodukční, pečovatelskou, ekonomicko-zabezpečovací, emocionální a socializačně výchovnou. Neplní-li pak rodina tyto funkce, hovoříme o dysfunkční rodině. Podle portálu Šance dětem je dysfunkční rodina takovou rodinou, v níž alespoň jeden z jejích členů produkuje maladaptivní, nezdravé chování.

Dysfunkční rodina může mít mnoho variant. Může jít o rodiny nezralé, generačně smíšené, přetížené, nebo rozvodové. Děti v takových rodinách jsou vystaveny častým hádkám, trpí pocity viny, protože se domnívají, že problémy v rodině způsobily ony, jsou nezdravě zasvěcovány do konfliktu, často jsou nedobrovolně postaveny do role prostředníka mezi partnery či strádají nezájmem rodičů. To se pak projevuje nejenom

na psychosomatickém zdraví jedince, ale samozřejmě také na školním prospěchu nebo také na schopnosti dítěte zařadit se do kolektivu (Šance dětem.cz, 2015).

Problémy dysfunkčních rodin se zabývají především orgány OSPODu. Jejich spolupráce se školou s pedagogickými pracovníky je často nezbytnou součástí při řešení rodinných situací.

Empirická část

V předchozí teoretické části jsme se zabývali mimo jiné činností školského sociálního pracovníka. Protože v našich podmínkách není jeho působení stále ještě běžné a mezi veřejností příliš známé, je tato část práce zaměřena především na zjišťování názorů na možnost jeho zavedení do školství.

Empirická část bakalářské práce je zpracována pomocí kvantitativního průzkumu, který je popsán, vyhodnocen a doplněn diskuzí.

4 Popis průzkumu

4.1 Předmět a objekt průzkumu a jeho cíl

Předmětem průzkumu je zjištění názoru respondentů na potřebu zavedení školského sociálního pracovníka do vybraných školských zařízení u námi definovaných cílových skupin respondentů. Objektem jsou pak zákonní zástupci žáků této školy a pedagogičtí pracovníci, kteří zde pracují. Cílem je pak zjistit názory respondentů na možnost zavedení pozice školského sociálního pracovníka v závislosti na jejich postavení (jsou-li zákonnými zástupci či pedagogickými pracovníky), délce učitelské praxe a stupni školy, který žák navštěvuje.

Základní průzkumná otázka zní: *Jaký je názor respondentů na zavedení pozice školského sociálního pracovníka? Z této otázky pak vyplývají otázky dílčí:*

1. *Liší se názory zákonných zástupců na možnost zavedení pozice školského sociálního pracovníka v závislosti na tom, na jakém stupni školy mají umístěno své dítě?*
2. *Liší se názory pedagogických pracovníků na možnost zavedení pozice školského sociálního pracovníka v závislosti na délce jejich působení ve školství?*
3. *Liší se názory na možnost zavedení pozice školského sociálního pracovníka v závislosti na tom, je-li respondent učitelem nebo rodičem?*

Z těchto otázek pak byly vytvořeny celkem tři hypotézy:

H1: Předpokládáme, že názory zákonných zástupců žáků vybraného školského zařízení na možnost zavedení pozice školského sociálního pracovníka se budou lišit podle toho, vzdělává-li se jejich dítě na prvním nebo druhém stupni této základní školy.

H2: Předpokládáme, že názory pedagogických pracovníků vybraného školského zařízení na možnost zavedení pozice školského sociálního pracovníka se budou lišit v závislosti na tom, jak dlouho již pracují ve školství.

H3: Předpokládáme, že názory respondentů na možnost zavedení pozice školského sociálního pracovníka se budou lišit v závislosti na tom, půjde-li o zákonného zástupce či pedagogického pracovníka.

4.2 Popis školského zařízení

Průzkum byl prováděn na Základní škole a Mateřské škole Antonína Čermáka v Praze 6, jejímž zřizovatelem je Městská část Prahy 6. Důvodem výběru právě tohoto školského zařízení byla skutečnost, že autorka školu dobře zná, neboť její dcera se v ní před několika lety sama vzdělávala. Škola se nachází v docházkové vzdálenosti od městské hromadné dopravy, v hustě obydlené oblasti a tudíž jako státní základní škola poskytuje bezplatné základní devítileté vzdělání dětem pocházejícím z různých sociálních prostředí. Výběr této školy tedy splňoval kritéria průzkumu stanovené autorkou, jak z hlediska dostupnosti, znalosti lokality, tak i k přetrvávajícím dobrým vztahům s pedagogickým personálem, na základě kterých jí byl udělen souhlas s provedením průzkumu bez komplikací, a to ředitelem školy, panem Mgr. Petrem Karvánkem (k nahlédnutí v příloze C).

Jde o úplnou základní školu s 1. – 9. ročníkem, umístěnou na rozhraní Dejvic a Bubenče, jejíž součástí je také školní družina, školní klub a školní jídelna. Rodiče mohou při vzdělávání svých dětí volit ze dvou variant výuky, a to mezi klasickou výukou a třídou bilingvní, ve které výuka některých předmětů probíhá v anglickém jazyce. Na druhém stupni jsou pak nabízeny třídy zaměřené na oblast přírodovědnou, ekologickou nebo třídy se zaměřením na rozvoj tvořivosti. Základní školu navštěvuje celkem 451 žáků, 311 na 1. stupni a 140 na 2. stupni, vyučuje je 32 pedagogických pracovníků, pomáhají jim 3 asistenti.

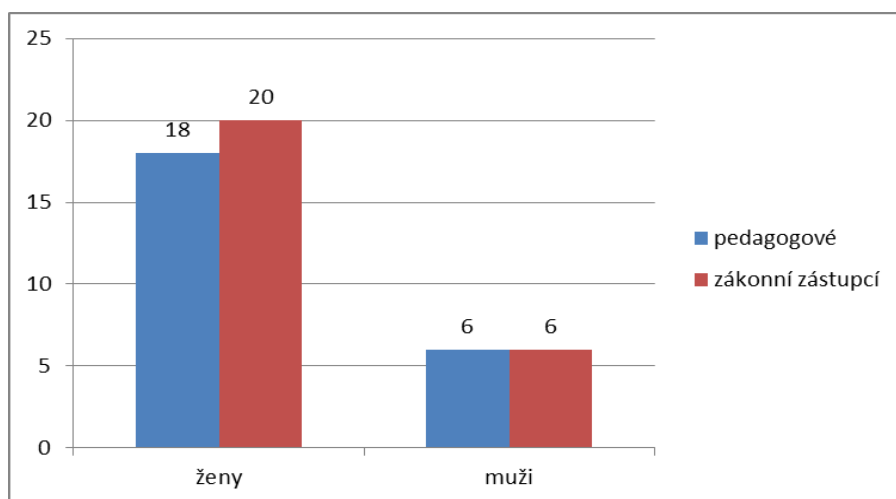
Škola uvádí k 30. 6. 2015 celkem 51 integrovaných dětí. V této oblasti přitom škola spolupracuje s Pedagogicko-psychologickými poradnami a Speciálně pedagogickými centry, přičemž v oblasti specifických poruch učení jde o spolupráci s poradnami, zatímco v případě smyslových poruch a poruch autistického spektra spíše se speciálně pedagogickými centry.

Školský poradenský systém v rámci školy poskytuje žákům, rodičům i učitelům výchovný poradce, školní psycholog a metodik prevence. Škola aktivně spolupracuje s Pedagogicko-psychologickou poradnou Prahy 6, odborem péče o děti a mládež a Policií ČR, především v oblasti výskytu drog. Škola také pořádá preventivní programy zaměřené na zneužívání omamných látek, zdravý životní styl, šikanu, kyberšikanu a rizikové užívání internetu (Karvánek, 2015).

4.3 Identifikace průzkumného vzorku

Průzkumu se zúčastnilo celkem 50 respondentů, z toho 24 pedagogů a 26 zákonných zástupců. Všichni respondenti byli spojeni s chodem školy. V případě pedagogických pracovníků šlo především o učitele či asistenty, kteří ve škole vykonávají své zaměstnání, v případě rodičů šlo o takové zákonné zástupce, kteří mají své dítě umístěno na prvním či druhém stupni této školy.

Podle očekávání převládají ženy – 18 žen ze skupiny pedagogických pracovníků a 20 žen ze skupiny rodičů, tedy celkem 76 %, což je dané především tradičním složením školského personálu v českém prostředí a skutečností, že dotazníky byly rodičům rozdávány během třídních schůzek, kterých se účastní nejvíce matky žáků. Na dotazník odpovědělo celkem 12 mužů, tedy 24 %.

Graf č. 1 Průzkumný vzorek, N = 50

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

4.4 Metodologie a technika průzkumu

Pro zjištění cíle práce byla zvolena metoda dotazování, a to formou anonymního dotazníku. Za tímto účelem byly vytvořeny dva druhy dotazníků. Jeden byl určen pro pedagogické pracovníky, druhý pro zákonné zástupce žáků. Dotazník je uveden krátkým textem, v němž jsou respondenti požádáni o jeho vyplnění, je jim zaručena anonymita a dále je také vysvětlen cíl, který je dotazníkem sledován.

V další části je pak dotazník zaměřen na šetření demografických dat, jako je věk, vzdělání, doba působení ve školství, u rodičů pak uvedení třídy, do které jejich dítě chodí. Mimo jiné je zde také uvedena položka, která se dotazuje na to, působí-li ve školním zařízení školský sociální pracovník. Ačkoliv autorka dotazníku věděla, že tomu tak není, byla tato otázka zavedena do dotazníku s cílem zjistit, mají-li respondenti přehled o složení školského poradenského týmu.

V další části se pak položky podstatně liší podle toho, komu byl dotazník určen. Zatímco pedagogičtí pracovníci byli dotazováni na to, kdo by měl řešit různé problematické případy v jejich škole a dále na oblasti činnosti školského sociálního pracovníka, zákonným zástupcům byly pokládány otázky na to, v jakých případech by se na školského sociálního pracovníka obrátili a jestli se již dostali do situace, kdy by ho potřebovali. Oba dotazníky se pak shodně ptají na to, zdali by vnímali činnost tohoto pracovníka jako přínos pro jejich školu. Protože odpovědi na tyto otázky nejsou předmětem průzkumu, zjištěná data jsou zahrnuta do diskuze, která v druhé části doprovází tento průzkum.

Dotazník pro pedagogické pracovníky má otázek 9, pro rodiče 10. Oba dotazníky jsou k nahlédnutí v příloze A a B.

O distribuci dotazníků byl požádán ředitel školy, který dotazníky předal třídním učitelům s žádostí, aby ho vyplnily a požádaly o jejich vyplnění také rodiče svých žáků během třídních schůzek. Autorka si poté vyplněné dotazníky osobně vyzvedla.

Škole bylo poskytnuto celkem 80 dotazníků, z toho 40 určených pro zákonné zástupce žáků a dalších 40 pro pedagogické pracovníky. Vzhledem k tomu, že se jich autorce vrátilo 50, šlo o 62% návratnost. Důvodem takto vysoké návratnosti byla především skutečnost, že autorka se s personálem školy zná.

K doplnění průzkumu pak byla také použita technika dotazování, pomocí které byly sestaveny kazuistiky žáků uvedených v závěru.

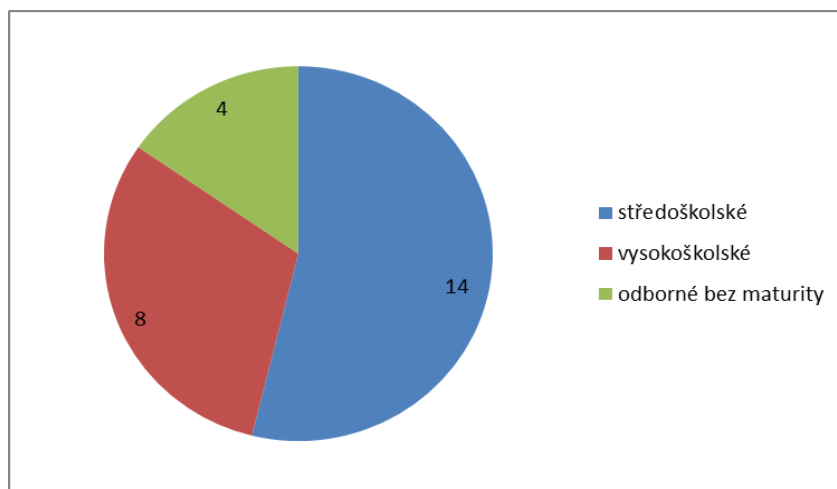
5 Vyhodnocení získaných dat

Vzhledem k průzkumným otázkám, které jsou zacíleny jak na zákonné zástupce žáků, tak na pedagogické pracovníky školy, jsou data získaná z dotazníkového šetření vyhodnocována postupně. Nejdříve se proto budeme zabývat výsledky získané dotazníkem pro rodiče, poté se zaměříme na vyhodnocování dotazníku pro učitele, nakonec porovnáme některá data získaná z obou dotazníků.

5.1 Dotazníkové šetření určené zákonným zástupcům

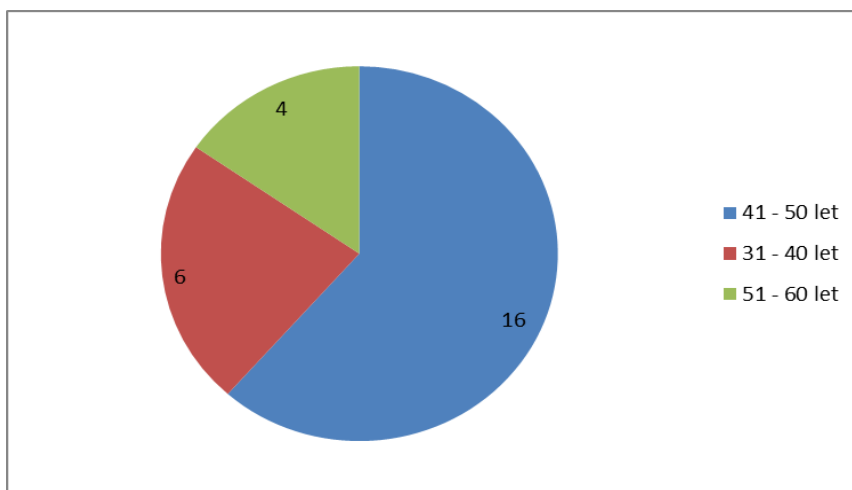
Jak již bylo uvedeno výše, dotazníky vyplnilo celkem 26 zákonných zástupců, z čehož bylo 20 žen (77 %) a 6 mužů (23 %). Jejich vzdělání pak bylo především středoškolské (14 respondentů – 54 %), pak vysokoškolské (8 respondentů – 31 %), ve 4 případech (15%) pak uvedli rodiče vzdělání odborné bez maturity. Věkové složení respondentů se pak nejvíce pohybovalo mezi 41 – 50 lety (16 respondentů – 62 %), 31 – 40 let (6 respondentů – 23 %), 4 z nich (15 %) byli ve věkové kategorii 51 – 60 let. Ve věku 24 – 30 let se ve vzorku nevyskytoval žádný respondent.

Všechny tyto skutečnosti byly šetřeny položkami 1 – 3 a jsou znázorněny v následujících grafech.

Graf č. 2 Vzdělání respondentů - zákonných zástupců, N = 26

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Graf č. 3 Věkové složení respondentů - zákonných zástupců, N = 26

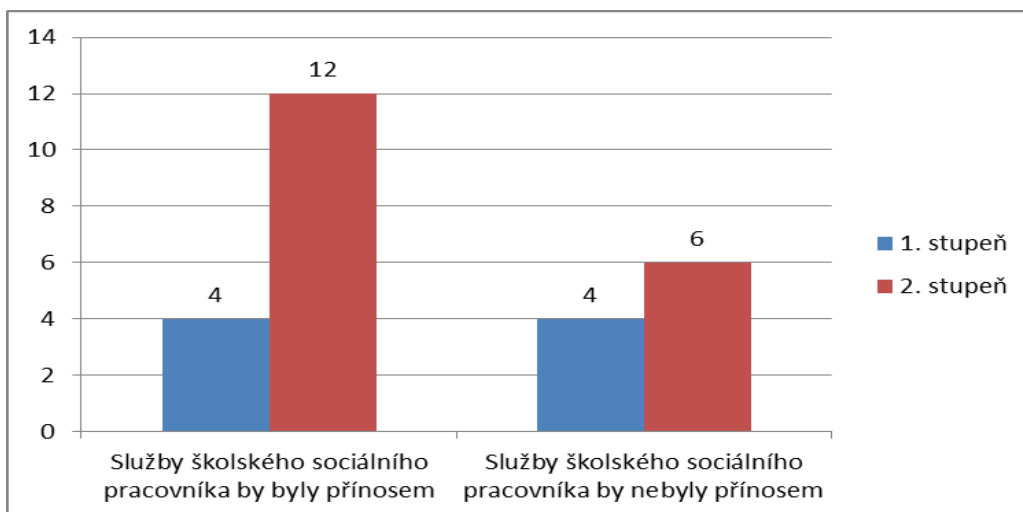
Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Protože průzkumná otázka je zaměřena na názory těchto respondentů v závislosti na tom, vzdělává-li se jejich dítě na prvním nebo druhém stupni této základní školy, byly porovnávány odpovědi na otázku č. 5, která se dotazovala na to, na jaký stupeň školy chodí jejich dítě, s odpovědí na otázku č. 9 šetřící skutečnost, zdali se rodiče domnívají, že by služby školského sociálního pracovníka byly přínosem pro jejich dítě. Odpovědi respondentů znázorňuje následující tabulka a graf.

Tabulka č. 1 Přínos služeb sociálního pracovníka podle typu stupně školy, N = 26

Stupeň školy	Služby školského sociálního pracovníka by byly přínosem		Služby školského sociálního pracovníka by nebyly přínosem	
	čet	procento	čet	procento
1. stupeň	4	15 %	4	15 %
2. stupeň	12	47 %	6	23 %
celkem	16	62 %	10	38 %

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Graf č. 4 Přínos služeb sociálního pracovníka podle typu stupně školy, N = 26

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

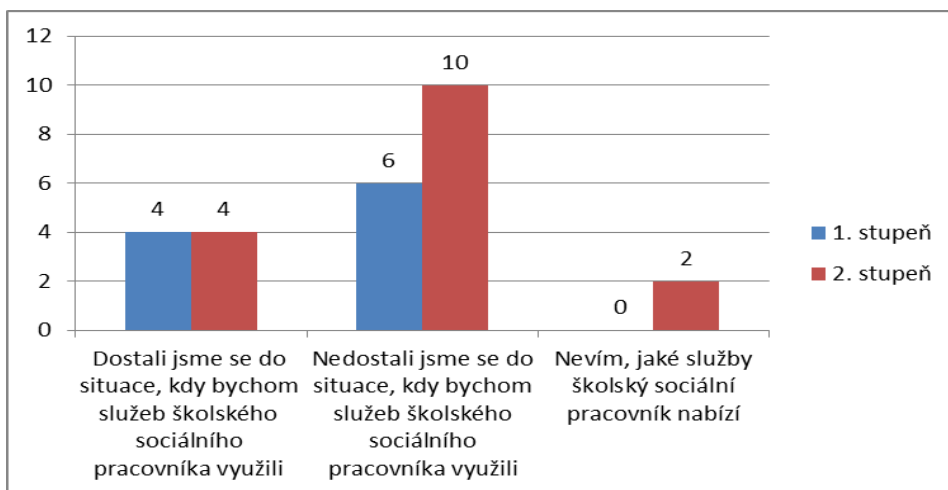
Z výsledků průzkumu je zřejmé, že celkem 16 respondentů (62 %), považuje činnost sociálního pracovníka ve školství za přínosné. Větší množství z nich (12, což je 47 %) pak má své dítě umístěno na druhém stupni školy.

Jako doplňující lze pak také v souvislosti s touto problematikou uvést vyhodnocení položky č. 8, která se rodičů dotazovala, zdali se někdy oni sami či jejich dítě dostali do situace, kdy by mohli využít služeb školského sociálního pracovníka.

Tabulka č. 2 Možnosti využití služeb sociálního pracovníka respondenty, N = 26

Stupeň školy	Dostali jsme se do situace, kdy bychom služeb školského sociálního pracovníka využili		Nedostali jsme se do situace, kdy bychom služeb školského sociálního pracovníka využili		Nevím, jaké služby školský sociální pracovník nabízí	
	čet	procento	čet	procento	čet	procento
1. stupeň	4	15 %	6	23 %	0	0 %
2. stupeň	4	15 %	10	39 %	2	8 %
celkem	8	30 %	16	62 %	2	8 %

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Graf č. 5 Možnosti využití služeb sociálního pracovníka respondenty, N = 26

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Je zřejmé, že více než třetina respondentů se již někdy ocitla v situaci, kdy by pomoc ze strany školského sociálního pracovníka uvítala. Zastoupení takovýchto rodičů z hlediska stupně školy je pak vyrovnané.

5.2 Dotazníkové šetření určené pedagogickým pracovníkům

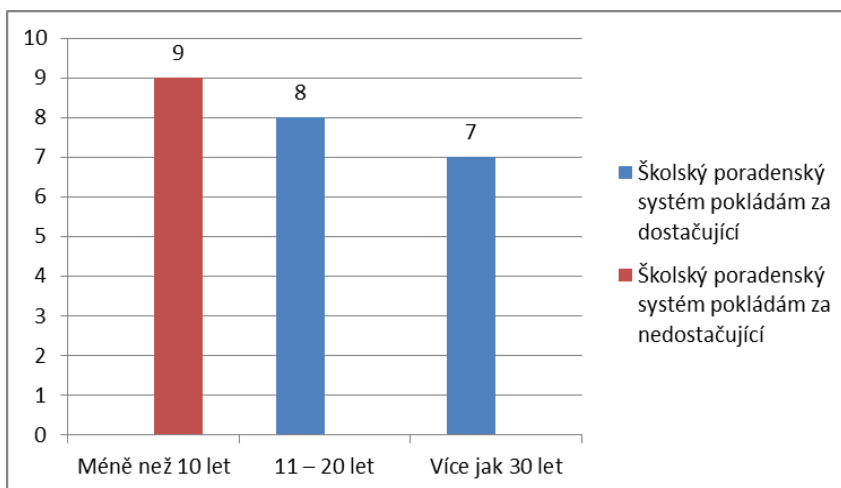
Dotazník určený pedagogickým pracovníkům vyplnilo celkem 24 respondentů, z toho bylo 18 žen (75 %) a 6 mužů (25 %).

Průzkumná otázka byla zaměřena na jejich názor na zavedení sociálního pracovníka ve školství v souvislosti s jejich pedagogickou praxí. Proto byly porovnávány odpovědi na otázku č. 2 zkoumající dobu, po kterou ve školství pracují, s odpověďmi na položku č. 5, která se respondentů dotazovala, zdali považují stávající poradenský systém na škole za dostačující. Výsledky tohoto srovnání ukazuje následující tabulka a graf.

Tabulka č. 3 Hodnocení školského poradenského systému respondenty, N = 24

Délka pedagogické praxe	Školský poradenský systém pokládám za dostačující		Školský poradenský systém pokládám za nedostačující	
	počet	procento	počet	procento
Méně než 10 let			9	38 %
11 – 20 let	8	33 %		
21 – 30 let				
Více jak 30 let	7	29 %		
Celkem	15	62 %	9	38 %

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Graf č. 6 Hodnocení školského poradenského systému respondenty, N = 24

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Na rozdíl od rodičů, z nichž většina kladně hodnotila případnou činnost sociálního pracovníka ve školství, se většina učitelů (15, tj. 62 %) domnívala, že zřízení sociálního pracovníka není třeba, protože škola disponuje dostatečným poradenským systémem. Je zajímavé, že šlo o učitele působící ve školství více, než 11 let. Zbytek učitelů, kteří v pedagogické praxi působí krátce (ne více, než 10 let), shodně vyjádřili názor, že by bylo potřeba tento systém rozšířit. Je zřejmé, že názory pedagogů na zřízení pozice sociálního pracovníka skutečně souvisí s délkou jejich praxe.

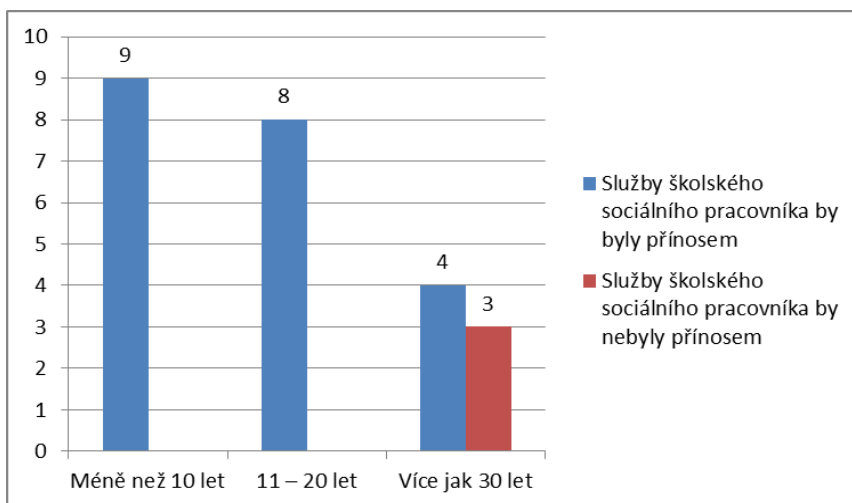
Na tuto problematiku však lze nahlédnout také z jiného úhlu. Srovnáme-li vyhodnocení již zmíněné položky č. 2 (délka učitelské praxe) s položkou č. 9, která se pedagogů dotazovala, jestli si myslí, že by služby školského sociálního pracovníka mohly být přínosem pro jejich školu.

Tabulka č. 4 Hodnocení přínosu služeb sociálního pracovníka ze strany pedagogů, N = 24

Délka pedagogické praxe	Služby školského sociálního pracovníka by byly přínosem		Služby školského sociálního pracovníka by nebyly přínosem	
Méně než 10 let	9	38 %		
11 – 20 let	8	33 %		
21 – 30 let				
Více jak 30 let	4	17 %	3	12 %
Celkem	21	88 %	3	12 %

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Graf č. 7 Hodnocení přínosu služeb sociálního pracovníka ze strany pedagogů, N= 24
Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Ačkoliv tedy pouze 9 respondentů (38 %) považuje stávající poradenský systém za nedostačující, pozitivní přínos služeb školského sociálního pracovníka vnímalo hned 21 (88 %) z nich. I zde je však vidět zřejmá korelace odpovědí v závislosti na délce praxe. Všechny tři odpovědi, které nevnímaly pozici školského sociálního pracovníka jako přínosnou, byly z řad učitelů, kteří v pedagogické oblasti působí již více, než 30 let.

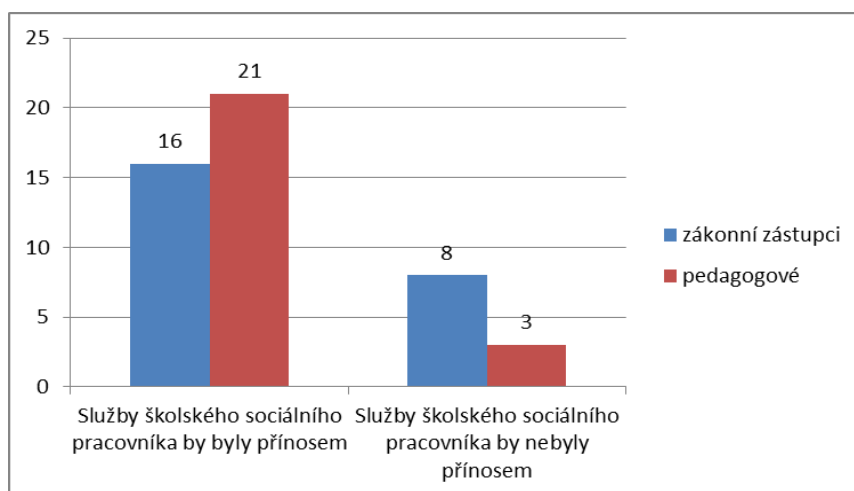
Učitelé také měli možnost doplnit důvody, které je v odpovědi vedli. Tuto možnost využilo pouze pět z nich. Dva z nich se domnívají, že školský sociální pracovník není ve školství potřeba. První své tvrzení odůvodnil tím, že jejich škola má navázanou dobrou spolupráci s orgány sociálně-právní ochrany dítěte, druhý uvedl, že oblast, v níž se škola nachází, nemá žádné závažné problémy, které by bylo nutno řešit. Další tři se vyjádřili k pozitivnímu přínosu školského sociálního pracovníka, který by podle jejich názoru mohl posílit činnost školního psychologa, být prostředníkem mezi žáky, učiteli, rodiči či dalšími institucemi nebo pomoci se zajištěním potřeb dětí se speciálními vzdělávacími potřebami.

5.3 Porovnání obou dotazníků

Oba dotazníky byly porovnány v souvislosti s třetí výzkumnou otázkou, která se zabývala tím, zdali se liší názory na zavedení pozice školského sociálního pracovníka podle toho, jde-li o zákonné zástupce či pedagogické pracovníky. Šlo tedy o porovnání odpovědí položky č. 9 dotazníku pro rodiče (Myslíte si, že služby školského sociálního pracovníka by mohly být přínosem pro Vás, Vaše dítě?) s položkou č. 9 v dotazníku

pro učitele (Myslíte si, že služby školského sociálního pracovníka by mohly být přínosem pro Vaši školu?).

Celkem 16 rodičů (62 %) považuje činnost sociálního pracovníka ve školství za přínosné. U pedagogických pracovníků takto smýšlí 21 respondentů (88 %). Zájem o tuto pozici se tedy zdá být větší na straně učitelů.

Graf č. 8 Hodnocení přínosu služeb sociálního pracovníka, N = 50

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

5.4 Vyhodnocení cílů

Cílem průzkumu bylo zjistit názory respondentů na možnost zavedení pozice školského sociálního pracovníka v závislosti na jejich postavení (jsou-li zákonnými zástupci či pedagogickými pracovníky), délce učitelské praxe a stupni školy, který žák navštěvuje.

Tento cíl byl naplněn. Průzkum prokázal, že názory na zavedení školského sociálního pracovníka se mírně liší v závislosti na tom, na jakém stupni školy mají rodiče umístěno své dítě. Mírně vyšší zájem o tyto služby projevili rodiče žáků druhého stupně. Dále bylo zjištěno, že pedagogové, kteří považují za přínosné rozšíření školského poradenského systému o služby sociálního pracovníka, nemají svoji praxi delší než deset let. Názory na zavedení školského sociálního pracovníka se tedy liší podle délky praxe učitelů.

Pohled na zavedení školského sociálního pracovníka je také různý podle toho, je-li respondent zákonným zástupcem žáka nebo pedagogickým pracovníkem. Vyšší zájem o služby školského sociálního pracovníka totiž projeví učitelé.

5.5 Vyhodnocení hypotéz

Z analýzy získaných dat lze tedy vyhodnotit hypotézy.

H1: Předpokládáme, že názory zákonných zástupců žáků vybraného školského zařízení na možnost zavedení pozice školského sociálního pracovníka se budou lišit podle toho, vzdělává-li se jejich dítě na prvním nebo druhém stupni této základní školy.

Tato hypotéza byla potvrzena. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že větší zájem na rozšíření poradenského systému o školského sociálního pracovníka mají rodiče dětí, které jsou na druhém stupni školy (12 respondentů – 47 %). Dalších 15 % respondentů (4) vnímajících potřebu služeb sociálního pracovníka mají dítě docházející na 1. stupeň školy. 38 % respondentů pak tyto služby za přínosné nepovažuje.

H2: Předpokládáme, že názory pedagogických pracovníků vybraného školského zařízení na možnost zavedení pozice školského sociálního pracovníka se budou lišit v závislosti na tom, jak dlouho již pracují ve školství.

Tato hypotéza byla potvrzena. Všichni pedagogové (9 respondentů – 38 %), které působili ve školství méně než deset let, prezentovali totiž názor, že je potřeba školský poradenský systém rozšířit. Ostatní učitelé s delší praxí se k této otázce vyjádřili záporně.

H3: Předpokládáme, že názory respondentů na možnost zavedení pozice školského sociálního pracovníka se budou lišit v závislosti na tom, půjde-li o zákonného zástupce či pedagogického pracovníka.

Také tato hypotéza byla potvrzena. Z dotazníkového šetření bylo zjištěno, že větší zájem na zavedení pozice školského sociálního pracovníka mají učitelé (21 respondentů – 88 %) nežli rodiče (16 respondentů – 62 %). Přesto se na obou stranách jedná o poměrně vysoké hodnocení, vyjadřující zájem o činnost sociálního pracovníka ve škole.

6 Shrnutí dotazníkového šetření

Z výše představeného průzkumu vyplývají tyto skutečnosti:

- Větší zájem o služby školského sociálního pracovníka mají rodiče žáků navštěvující 2. stupeň školy. 8 rodičů žáků (30 %) z obou stupňů školského zařízení se již přitom ocitlo v situaci, kdy by pomoc sociálního pracovníka uvítali.
- Pedagogové s delší praxí nevnímají potřebu rozšíření stávajícího školského poradenského systému. Tuto potřebu cítí především učitelé, jejichž praxe nepřesáhla 10 let. Přesto většina z nich (21 – 88 %) pokládá činnost školského sociálního pracovníka za přínosnou.
- Činnost sociálního pracovníka jako přínosnou škole pokládají jak rodiče, tak i učitelé. Větší zájem je přitom na straně učitelů (21 – 88 %), ale také na straně rodičů je nadpoloviční většinou vnímána služba tohoto pracovníka jako přínosná (16 respondentů – 62 %).

7 Diskuze

7.1 Diskuze k výsledkům

Cílem průzkumné části této bakalářské práce bylo zjistit názory respondentů na možnost zavedení pozice školského sociálního pracovníka v závislosti na jejich postavení (jsou-li zákonnými zástupci či pedagogickými pracovníky), délce učitelské praxe a stupni školy, které žák navštěvuje.

Průzkum prokázal, že názory na možnost zavedení školského sociálního pracovníka se skutečně liší v souvislosti s výše uvedenými skutečnostmi. Všechny stanovené hypotézy byly potvrzeny a prokázaly tak, že větší zájem na zavedení této pozice mají rodiče nežli učitelé, a to především zákonní zástupci dětí docházejících na druhý stupeň školy. Tu dokládá i skutečnost, že 30 % z nich se již setkalo se situací, kdy by služeb sociálního pracovníka využili, ačkoliv jejich výskyt na typu stupni školy nezávisí. Dále z průzkumu vyplynulo, že jako nedostatečný školský poradenský systém vnímají pouze učitelé s kratší pedagogickou praxí. Závislost názorů na délce učitelské praxe potvrdila i skutečnost, že všichni tři respondenti, kteří nepokládají služby školského sociálního pracovníka za přínosné, působili ve školství déle než 30 let.

Tyto skutečnosti lze vnímat z několika rovin. Názor mladších učitelů na zavedení pozice sociálního pracovníka ve školství lze vysvětlit například tím, že většina z nich má děti ve školním věku, dostalo se jim modernějšího vzdělání či se více zajímají o sociálně-patologické jevy ve svém okolí. Starší učitelé se naopak mohou obávat, že by se zavedením této pozice mohlo dojít ke střetu zájmů, k většímu pracovnímu a emocionálnímu vypětí či ke snížení jejich finančního ohodnocení.

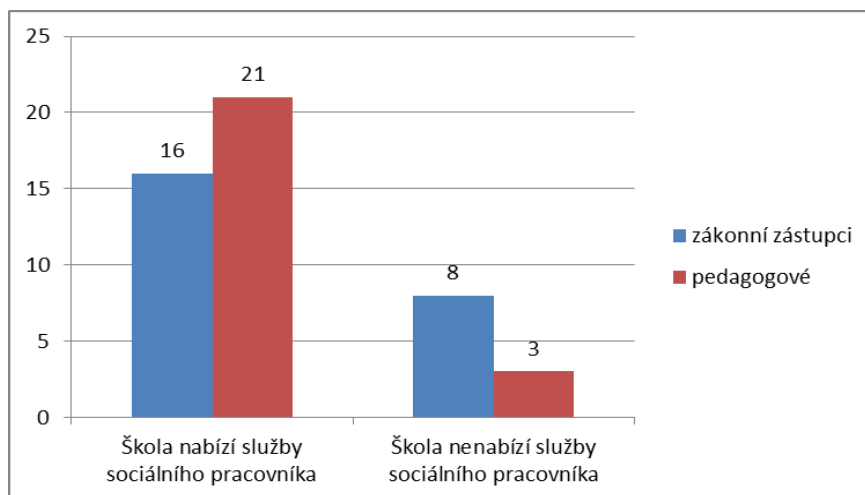
Mírně větší zájem o sociálního pracovníka z řad rodičů žáků druhého stupně je možné vysvětlit například tím, že s přibývajícím věkem dětí přibývá také problémů, které je nutné řešit a na které rodiče již nemají sil.

Na příkladu kazuistik uvedených v příloze D se lze zamyslet nad možnostmi nabídky služeb školského sociálního pracovníka. Proto jsou tyto kazuistiky doplněny i úvahou o tom, jaké služby by mohl sociální pracovník poskytnout.

7.2 Další skutečnosti vyplývající z dotazníkového šetření

Dotazníky kladly respondentům také otázky, jejichž vyhodnocení nebylo předmětem průzkumu. Protože je však autorka pokládá za zajímavé, budou uvedeny v této kapitole na dokreslení výsledku průzkumu.

Oba dotazníky se respondentů dotazovaly, zdali jejich škola nabízí služby školského sociálního pracovníka (položka č. 3 v dotazníku pro pedagogické pracovníky, položka č. 6 v dotazníku pro zákonné zástupce). Ačkoliv výše popsaná škola danou pozici ve svých řadách nemá, objevila se odpověď *ano* poměrně často. Učitelé ji volili celkem 3krát (tj. 12 % z celkového počtu 24), rodiče dokonce 16krát (tj. 62 % z celkového počtu 26).

Graf č. 9 Nabídka služeb školského sociálního pracovníka, N = 50

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

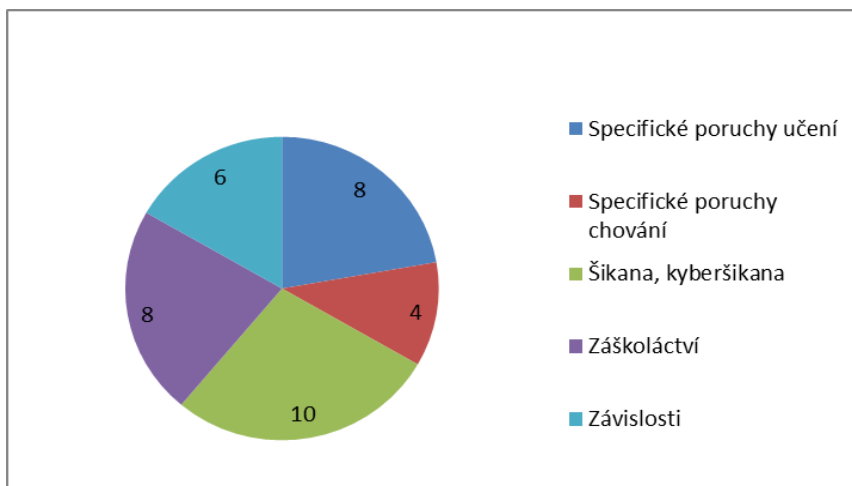
Je diskutabilní, proč respondenti odpovídali na tuto otázku v rozporu se skutečností. Jako vysvětlení se nabízí možnost, že většina rodičů a zřejmě také někteří učitelé nemají jasnou představu o tom, kdo vlastně patří do školského poradenského systému. Je možné, že pozici školského sociálního pracovníka zaměňovali s aktivitami jiného člena tohoto týmu.

Autorku průzkumu dále také zajímalo, jakými činnostmi by se mohl školský sociální pracovník zabývat. Proto byli rodiče položkou č. 7 dotazováni, v jakých případech by se na školského sociálního pracovníka obrátili. Rodiče mohli volit více odpovědí, které znázorňuje následující tabulka a graf.

Tabulka č. 5 Problémy, které by rodiče řešili se školským sociálním pracovníkem

Řešený problém	Počet odpovědí Absolutní počet (N = 36)	Relativní počet (%) N = 100 %
Specifické poruchy učení	8	22 %
Specifické poruchy chování	4	11 %
Šikana, kyberšikana	10	28 %
Záškoláctví	8	22 %
Závislosti	6	17 %

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Graf č. 10 Problémy, které by rodiče řešili se školským sociálním pracovníkem, N = 36
Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Obdobně se pak položka č. 6 dotazovala učitelů na to, kdo by podle jejich názoru měl být garantem řešení výše uvedených problémů. Na výběr měli z celkem pěti profesí, a to učitel/ třídní učitel, školní speciální pedagog, školní psycholog, metodik prevence a školský sociální pracovník. V následující tabulce jsou pod jednotlivými problémy uvedeny nejčastěji uváděné odpovědi:

Tabulka č. 6 Garanti řešení problémů podle názoru pedagogů

Řešený problém	Nejčastěji uvedená profese
Specifické poruchy učení	školní speciální pedagog
Specifické poruchy chování	školní psycholog
Šikana, kyberšikana	školní psycholog metodik prevence
Záškolačtví	školní psycholog metodik prevence školský sociální pracovník
Závislosti	školní psycholog metodik prevence školský sociální pracovník

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Z uvedené tabulky vyplývá, že nejčastěji učitelé považují za garanta řešení vzniklých problémů ve škole školního psychologa, který dominoval u čtyř uvedených problematik, dále metodika prevence, který byl uveden celkem třikrát. Učitelé však uvedli i možnost řešení daného problému školským sociálním pracovníkem, jehož četnost byla uvedena

u třech výše zmíněných problematik. Zajímavé je, že pedagogové možnost učitele či třídního učitele uváděli pouze zřídka.

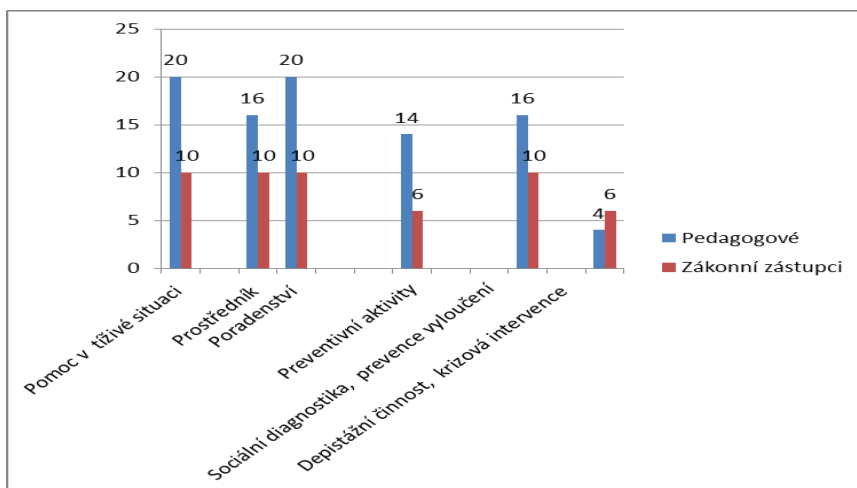
Položkou č. 6 v dotazníku pro učitele a položkou č. 8 v dotazníku pro rodiče pak byla šetřena otázka dalších možných problematických okruhů, které by mohly být v kompetenci školského sociálního pracovníka. Respondenti měli na výběr ze šesti možností, z nichž si mohli vybrat i více variant. V následující tabulce jsou odpovědi shrnuty.

Tabulka č. 7 Kompetence školského sociálního pracovníka, N = 142

Okruh problémů v kompetenci školského sociálního pracovníka	Odpovědi pedagogů (celkový počet odpovědí 90)	N = 100 %	Odpovědi zákonných zástupců (celkový počet odpovědí 52)	N = 100 %
Pomoc v sociálně tíživé situaci (rozvod rodičů, úmrtí v rodině, ztráta zaměstnání, vážné onemocnění)	20	22 %	10	19 %
Prostředník mezi rodinou, školou a jinými institucemi	16	18 %	10	19 %
Poradenství o systému sociálního zabezpečení, pomoc při orientaci v nabídce poradenských služeb žákům, rodinám a škole	20	22 %	10	19 %
Zajišťování preventivních akcí v oblasti sociálně-patologických jevů ve škole i mimo ní	14	15 %	6	12 %
Sociální diagnostika žáka, vytváření rovných příležitostí, prevence sociálního vyloučení	16	22 %	10	19 %
Depistážní činnost ve školním kolektivu, krizová intervence ve škole	4	1 %	6	12 %

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Graf č. 11 Kompetence školského sociálního pracovníka, N = 142

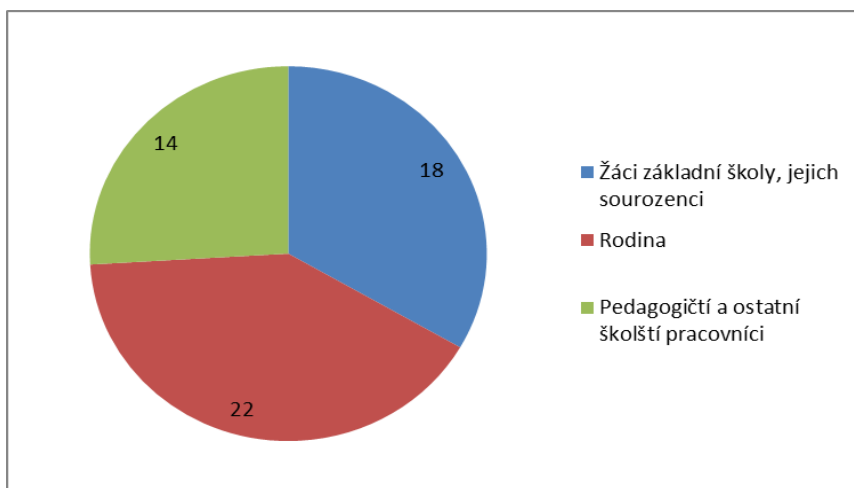
Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Další problematika, která autorku zajímala, byla otázka cílových skupin, na které by měla být školská sociální práce zaměřena. Ta byla zjišťována položkou č. 8 v dotazníku pro učitele. Ti mohli volit více odpovědí, které jsou shrnuty v následující tabulce a grafu.

Tabulka č. 8 Cílové skupiny školského sociálního pracovníka

Cílová skupina	Počet odpovědí (celkový počet odpovědí 54)	N = 100 %
Žáci základní školy, jejich sourozenci	18	33 %
Rodina	22	41 %
Pedagogičtí a ostatní školští pracovníci	14	26 %

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Graf č. 12 Cílové skupiny školského sociálního pracovníka

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Z tabulky i grafu vyplývá, že učitelé vnímají přínos sociálního pracovníka nejvíce v pomoci rodině, dále v pomoci žákům a jejich sourozencům a teprve jako třetí v pořadí by tento pracovník mohl pomáhat jim samotným.

Návrh opatření

Na základě provedeného a vyhodnoceného průzkumu navrhuji tato opatření:

- Jak vyplynulo z vyhodnocení položky č. 3 (dotazník pro pedagogické pracovníky) a položky č. 6 (dotazník pro zákonné zástupce), je pravděpodobné, že respondenti nemají jasnou představu o náplni práce školského sociálního pracovníka. Proto navrhuji zvýšit informovanost o tom, kdo je školský sociální pracovník, jaké činnosti vykonává a v čem by mohl být přínosem, poukázat na dobré zkušenosti z praxe v zahraničí, především na Slovensku, kde již mají se službami školského sociálního pracovníka desetiletou zkušenost. Lze například využít různých zahraničních studií či uspořádat exkurzi do míst, kde již sociálního pracovník působí. Těch by se měli účastnit nejen zaměstnanci školy, ale také její zřizovatelé, tedy především zástupci města.
- Na příkladu zkušenosti ze Základní školy Stoliňská v Praze – Horních Počernicích (viz kapitola 2.4) navázat spolupráci s neziskovou organizací, která by mohla poskytnout sociálního pracovníka v rámci poskytování terénních sociálních služeb.
- Navázat spolupráci se základními školami, které již mají s činností sociálního pracovníka zkušenosti (ZŠ Stoliňská Praha – Horní Počernice, ZŠ Postoloprty), získat informace o tom, jak jsou se školskou sociální prací na svých školách spokojeni a jakým způsobem ji provozují a financují.

Závěr

Tématem bakalářské práce bylo zjistit potřebu zavedení školského sociálního pracovníka do vybraných školských zařízení. Cílem práce tedy bylo zjistit názory respondentů na možnost zavedení pozice školského sociálního pracovníka v závislosti na jejich postavení (jsou-li zákonnými zástupci či pedagogickými pracovníky), délce učitelské praxe a stupni školy, které žák navštěvuje a odpovědět na výzkumné otázky: „Liší se názory zákonných zástupců na možnost zavedení pozice školského sociálního pracovníka v závislosti na tom, na jakém stupni školy mají umístěno své dítě?“, „Liší se názory pedagogických pracovníků na možnost zavedení pozice školského sociálního pracovníka v závislosti na délce jejich působení ve školství?“ a „Liší se názory na možnost zavedení pozice školského sociálního pracovníka v závislosti na tom, je-li respondent učitelem nebo rodičem?“

V první části Bakalářské práce byl vytvořen teoretický základ, a to na základě citací z odborných zdrojů. Zde je pojednáváno nejen o škole jako takové, ale také o školském poradenském systému. Následující část je věnována školské sociální práci včetně příkladů ze zahraničí a u nás a doplněna je popisem nejčastěji se vyskytujících problémů ve škole. Praktická část navazuje na část teoretickou, a to popisem a vyhodnocením kvantitativního průzkumu. Jako nejvýznamnější skutečnost, která vyplynula z tohoto průzkumu, považuje autorka zjištění, že jak pedagogičtí pracovníci, tak zákonní zástupci, považují služby sociálního pracovníka za přínosné.

Činnost školského sociálního pracovníka se v České republice vyskytuje zatím jen ojediněle. Ačkoliv není dosud vyhodnoceno, nakolik efektivní tato služba pro českou školu je, je možné se inspirovat těmito příklady. Autorka sama považuje rozšíření školského poradenského systému o služby sociálního pracovníka za přínosné. Jeho působení ve školství by mohlo rozšířit stávající možnosti řešení školních i mimoškolních problémů výchovného, osobního a rodinného charakteru.

Seznam použitých zdrojů

- CIUTTIOVÁ, B., 2008. *Školská sociální práce – prepojenie medzi školou a rodinou*[online]. In: Zborník. Konferencie poskytovateľov sociálnych služieb rodinám s deťmi. Trnava [vid. 16. 6. 2016]. Dostupné z: www.trnava.sk/userfiles/download/attachment/zborniksoc.pdf
- ČERNÁ, A., DĚDKOVÁ, E., MACHÁČKOVÁ, H., ŠEVČÍKOVÁ, A., ŠMAHEL, D., 2013. *Kyberšikana, průvodce novým fenoménem*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s. ISBN 978-80-247-4577-0
- HANUŠOVÁ, J. 2006. *Násilí na dětech – syndrom CAN*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí. ISBN 80-86991-78-4.
- HAVRDOVÁ, Z., 1999. *Kompetence v praxi sociální práce*. Praha: Osmium. ISBN 80-902081-8-5
- KARVÁNEK, P., 2015. *Výroční zpráva – tabulková část. ZŠ Antonína Čermáka* [online].[vid. 2. 1. 2016]. Dostupné z: <http://www.zscermaka.cz/index.php?pid=61>
- KOLÁŘ, Z., RAUDENSKÁ, V., RYMEŠOVÁ, J., ŠIKULOVÁ, R., VALIŠOVÁ, A., 2012. *Výkladový slovník z pedagogiky*. 1. vyd., Praha: Grada Publishing, a.s. ISBN 978-80-247-3710-2
- KOPECKÝ, K., 2011. *Jak na prevenci kyberšikany*. In: E-Bezpečí. Centrum PRVokPdF UP: Olomouc [online].[vid. 2. 6. 2016]. Dostupné z: <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/rodice-ucitelo-zaci/361-prevence-kybersikany>
- KLUSÁČEK, J., FELCMANOVÁ Lenka, 2015. *Co je sociálně právní ochrana dětí?* In: Univerzita Palackého v Olomouci: Metodika identifikace sociálního znevýhodnění [online]. 2015-2016 [vid. 2. 1. 2016]. Dostupné z: <http://katalogpo.upol.cz/metodika-identifikace-socialniho-znevychodneni/2-socialne-pravni-ochrana-deti-a-skola/>
- LENGYEL, P., 2006. *Organizácia školskej sociálnej práce v meste Považská Bystrica*. [online].[vid. 21. 2. 2016]. dostupné z:http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&ved=0ahUKEwiywpXG5YjLAhWoa5oKHdoPDbaQFghPMAI&url=http%3A%2F%2Fwww.piatazs.sk%2Fdownload_file_f.php%3Fid%3D109222&usg=AFQjCNFEGMuUpZ8AB6WluiWzBpUewSheBw
- MATULAYOVÁ, T., 2008. *Možnosti rozvoja školskej sociálnej práce na Slovensku*. In: Školská sociálna práca. Zborník z konferencie s medzinárodnou účasťou. Trnava: FzaSP TU, s. 93 – 102. ISSN 1213-6204
- MATULAYOVÁ, T., 2013. *Subjekty konstruuji objekty*. Sociální práce/Sociální práca. Roč. 16., č. 2. ISSN 1213-6204
- MATOUŠEK, O., a kol., 2008. *Metody a řízení sociální práce*. 2. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-502-8
- MICHALOVÁ, Z., 2012. *Speciální pedagogika 1. díl*. 2. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci. ISBN 978-80-7372-831-1

- MPSV, 2014. *Informace k postupu orgánů sociálně-právní ochrany dětí v případech záškoláctví* [online]. [vid. 16. 6. 2016]. Dostupné z: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/krajsky-urad/skolstvi/prevence-soc-patologickych-jevu/zaskolactvi-nejen-z-pohledu-ospod-68528/>
- MŠMT, 2001. *Metodický pokyn ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení*. [online]. [vid. 15. 6. 2016]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicky-pokyn-k-sikanovani>
- MŠMT, 2001. *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice. Bílá kniha*. Praha: Taurus. ISBN 80-211-0372-8
- NÁRODNÍ INFORMAČNÍ CENTRUM PRO MLÁDEŽ, 2014. *Definice závislosti*. [online]. akt. březen 2014 [vid. 11. 3. 2016]. Dostupné z: <http://www.nicm.cz/definice-zavislosti>
- NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ, 2012. *Metodik prevence*. [online]. [vid. 2.11.2015]. Dostupné z: http://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogick%C3%BD_lexikon/M/Metodik_prevence
- NÁRODNÍ INFORMAČNÍ CENTRUM PRO MLÁDEŽ, 2015. *Syndrom CAN - charakteristika*. [online], akt. srpen 2015 [vid. 2. 1. 2016]. Dostupné z: <http://www.icm.cz/syndrom-can-charakteristika>
- NÁRODNÍ INFORMAČNÍ CENTRUM PRO MLÁDEŽ, 2015. *Šikana – charakteristika*. [online], akt. srpen 2015 [vid. 2. 1. 2016]. Dostupné z: <http://www.nicm.cz/sikana-charakteristika>
- NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ, 2012. *Školní psycholog* [online]. [vid. 2.11.2015]. Dostupné z: http://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogick%C3%BD_lexikon/S/%C5%A0koln%C3%AD_psycholog?highlight=%C5%A1koln%C3%AD+psycholog
- NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ, 2014. *Školní speciální pedagog*. [online]. [vid. 2.11.2015]. Dostupné z: http://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogick%C3%BD_lexikon/S/%C5%A0koln%C3%AD_speci%C3%A1ln%C3%AD_pedagog?highlight=%C5%A1koln%C3%AD+speci%C3%A1ln%C3%AD+pedagog
- NÁRODNÍ INFORMAČNÍ CENTRUM PRO MLÁDEŽ. 2015, *Záškoláctví – charakteristika* [online], akt. srpen 2015 [vid. 2. 1. 2016]. Dostupné z: <http://www.nicm.cz/zaskolactvi>
- NAVRÁTIL, P., 2000. *Úvod do teorií a metod sociální práce*. 1. vyd. Brno: Národní centrum pro rodinu
- NEPOSEDA, 2015. *Terénní sociální práce na základní škole*. [online]. [vid. 11. 3. 2016]. Dostupné z <http://neposeda.org/prestavka/>
- PAZLAROVÁ, H., 2013. *Nevhodné zacházení s dítětem*. In: MATOUŠEK, Oldřich a kol: *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0366-7.
- POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, 2011. *Víte co je kyberšikana? O problematice nebezpečných jevů prostřednictvím internetu a mobilních*

telefonů.[online].[vid. 2. 1. 2016]. Dostupné z:<http://cms.e-bezpecni.cz/content/view/14/39/lang,czech/>

- PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. 2009. *Pedagogický slovník*. 6., aktualizované vyd. Praha: Portál. ISBN 978-7367-647-6
- PRŮCHA, J. 2002. *Moderní pedagogika*. 2., přeprac. a aktualiz. vydání. Praha: Portál. ISBN 80-7178-631-4
- PUKARTOVÁ, M., 2013. *Sociální pracovník na Základní škole Postoloprty*. Sociální práce/Sociálna práca. Roč. 16., č. 2. ISSN 1213-6204
- RAINES, J. C., 2013. *Školní sociální práce ve Spojených státech amerických: Historický přehled*. In: ASOCIASCE VZDĚLAVATELŮ V SOCIÁLNÍ PRÁCI: Sociální práce/Sociálna práca. Roč. 16., č. 2. ISSN 1213-6204
- ŠANCE DĚTEM.CZ, 2016. *Co se skrývá pod orgánem sociálně právní ochrany dětí?* [online].[vid. 14. 6. 2016]. Dostupné z: <http://www.sancedetem.cz/cs/hledam-pomoc/rodina-v-problemove-situaci/co-se-skryva-pod-organem-socialne-pravni-ochrany-deti.html>
- ŠANCE DĚTEM.CZ, 2015. *Výchovné problémy v dysfunkčních rodinách*. [online].[vid. 19. 3. 2016]. Dostupné z: <http://www.sancedetem.cz/cs/hledam-pomoc/rodina-v-problemove-situaci/problemy-v-rodine/vychovne-problemy-v-dysfunkcnich-rodinach.shtml>
- THELENOVÁ, K., 2011. *Teorie sociální práce*. 1. díl. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci. ISBN 978-80-7372-767-3
- TOKÁROVÁ, A., MATULAYOVÁ, T., 2013. *Školský sociální pracovník*. In: MATOUŠEK, Oldřich a kol: *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0366-7.
- VÁGNEROVÁ, M., 2004. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-802-3
- ZDRAVOTNOCTVÍ A MEDICÍNA, 2013, *Nelátkové závislosti u dětí*. [online].[vid. 6. 3. 2016]. Dostupné z: <http://zdravi.e15.cz/clanek/sestra/nelatkove-zavislosti-u-deti-469525>
- WHO, 2013. *Mezinárodní klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů*. 10 revize, aktualizovaná verze k 1.4.2014. Praha: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR. ISBN 978-80-904259-0-3

Legislativa:

- Vyhláška č.72/2005 Sb., o poskytování pedagogických služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2005, částka 20, s. 490-502
- Vyhláška č.73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2005, částka 20, s. 503-508

- Zákon, kterým se mění zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 37, s. 1285-1286
- Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 82, s. 2236-2238
- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1999, částka 111, s. 7662-7664
Dostupné z:
<http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=48272&fulltext=&nr=359~2F1999&part=&name=&rpp=15#local-content>

Seznam příloh

Příloha A Dotazník pro pedagogické pracovníky

Příloha B Dotazník pro zákonné zástupce

Příloha C Souhlas školy s provedením průzkumu

Příloha D Kazuistiky

Příloha E Mailová korespondence s p. Lengyelem

Příloha A – Dotazník pro pedagogické pracovníky

Dotazník k bakalářské práci

Vážení respondenti,

dovoluji si Vás požádat o vyplnění krátkého dotazníku. Jsem studentkou 3. ročníku bakalářského studia na Technické univerzitě v Liberci, Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické, v oboru Sociální práce. Dotazník je zcela anonymní, poskytnuté informace poslouží pouze jako podklad k vypracování mé bakalářské práce na téma Zjistit potřebu zavedení školského sociálního pracovníka do základních škol.

Zakroužkujte, prosím, u každé z otázek odpověď (odpovědi), které platí, popřípadě dopište chybějící. Stačí krátké vyjádření.

Děkuji za Váš čas a spolupráci

Helena Ouřadová

Dotazník č. 2 pro školského pracovníka

1) Jste

- a) muž
- b) žena

2) Pracujete ve školství

- a) méně než 10 let
- b) 11 - 20 let
- b) 21 - 30 let
- b) 30 let a více

3) Nabízí Vaše škola služby školského sociálního pracovníka?

- a) ano
- b) ne

4) Jaké poradenské služby nabízí Vaše škola?

- a) poradenské služby speciálního pedagoga
- b) poradenské služby výchovného poradce
- c) poradenské služby preventisty
- d) psychologa
- e) sociálního pracovníka
- f) jiné.....

5) Myslíte si, že stávající poradenský systém ve Vaší základní škole je dostačující?

- a) ano
- b) ne

6) Který ze školských pracovníků by podle Vás měl být ve škole garantem této problematiky?

- d) specifické poruchy učení
  - 1. učitel, třídní učitel
  - 2. školní speciální pedagog
  - 3. školní psycholog
  - 4. metodik prevence
  - 5. školský sociální pracovník
- e) specifické poruchy chování
  - 1. učitel, třídní učitel
  - 2. školní speciální pedagog
  - 3. školní psycholog
  - 4. metodik prevence
  - 5. školský sociální pracovník
- f) šikana, kyberšikana
  - 1. učitel, třídní učitel
  - 2. školní speciální pedagog
  - 3. školní psycholog
  - 4. metodik prevence
  - 5. školský sociální pracovník

- g) záškolactví
  1. učitel, třídní učitel
  2. školní speciální pedagog
  3. školní psycholog
  4. metodik prevence
  5. školský sociální pracovník
- h) závislosti
  1. učitel, třídní učitel
  2. školní speciální pedagog
  3. školní psycholog
  4. metodik prevence
  5. školský sociální pracovník

7) Které z dalších možných problematik by se mohl školský sociální pracovník ve škole věnovat?

- a) pomoc v sociálně tíživé situaci (rozvod rodičů, úmrtí v rodině, ztráta zaměstnání rodičů, vážné onemocnění, aj.)
- b) v případě problémů žáka působit jako prostředník mezi rodinou, školou a s jinými institucemi a organizacemi (PPP, SPC, Sociální odbor, OSPOD, školská a rodinná mediace, aj.)
- c) poskytovat poradenství o systému sociálního zabezpečení, pomoc při orientaci v nabídce poradenských služeb žákům, rodinám i škole
- d) zajišťování preventivních akcí v oblasti sociálně-patologických jevů ve škole i mimo ni, organizace exkurzí a jiných aktivit zaměřených na tuto problematiku
- e) sociální diagnostika žáka, vytváření rovných příležitostí pro děti – prevence sociálního vyloučení
- f) depistážní činnost v školním kolektivu, krizová intervence ve škole
- g) jaké povinnosti a kompetence, by podle Vás, měl školský sociální pracovník mít?.....

8) S jakými cílovými skupinami by mohl školský sociální pracovník spolupracovat?

- a) žáci základní školy (sourozenci, kteří jsou studenty jiných škol, aj.)

- b) rodina
- c) pedagogičtí a ostatní školští pracovníci
- d) jiné.....

9) Myslíte si, že služby školského sociálního pracovníka by mohly být přínosem pro Vaši školu?

- a) ano

důvod:.....

- c) ne

důvod.....

Příloha B – Dotazník pro zákonné zástupce

Dotazník k bakalářské práci

Vážení respondenti,

dovoluji si Vás požádat o vyplnění krátkého dotazníku. Jsem studentkou 3. ročníku bakalářského studia na Technické univerzitě v Liberci, Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické, v oboru Sociální práce. Dotazník je zcela anonymní, poskytnuté informace poslouží pouze jako podklad k vypracování mé bakalářské práce na téma Zjistit potřebu zavedení školského sociálního pracovníka do základních škol.

Zakroužkujte, prosím, u každé z otázek odpověď (odpovědi), které platí, popřípadě dopište chybějící. Stačí krátké vyjádření.

Děkuji za Váš čas a spolupráci

Helena Ouřadová

Dotazník č. 1 pro zákonné zástupce

1) Jste

- a) muž
- b) žena

2) Máte

- a) základní vzdělání
- b) odborné vzdělání bez maturity
- c) středoškolské vzdělání zakončené maturitou
- d) vysokoškolské vzdělání

3) Váš věk

- a) 24 - 30 let
- b) 31 - 40 let

- c) 41 - 50 let
- d) 51 - 60 let

4) Jste

- a) ženatý/ vdaná
- b) rozvedený/á
- c) svobodný/svobodná
- d) mám přítelkyni/ přítele

5) Do jaké třídy chodí Vaše dítě?

- a) 1. stupeň, třída:.....
- b) 2. stupeň, třída:.....

6) Nabízí Vaše škola služby školského sociálního pracovníka?

- a) ano
- b) ne

7) V jakých případech si myslíte, že byste se obrátili na školského sociálního pracovníka?

- a) specifické poruchy učení
- b) specifické poruchy chování
- c) šikana, kyberšikana
- d) záškolactví
- e) závislosti
- g) pomoc v sociálně tíživé situaci (rozvod rodičů, úmrtí v rodině, ztráta zaměstnání rodičů, vážné onemocnění, aj.)
- h) v případě problémů žáka působit jako prostředník mezi rodinou, školu a s jinými institucemi a organizacemi (PPP, SPC, Sociální odbor, OSPOD, školská a rodinná mediace, aj.)
- ch) poskytovat poradenství o systému sociálního zabezpečení, pomoc při orientaci v nabídce poradenských služeb žákům, rodinám i škole
- i) zajišťování preventivních akcí v oblasti sociálně-patologických jevů ve škole i mimo ni, organizace exkurzí a jiných aktivit zaměřených na tuto problematiku

- j) sociální diagnostika žáka, vytváření rovných příležitostí pro děti –
prevence sociálního vyloučení
- l) jiné .....

8) Dostali jste se někdy Vy, nebo Vaše dítě, do situace, kdy by jste mohli využít pomoc školského sociálního pracovníka?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím, jaké služby by mohl školský sociální pracovník nabízet

9) Myslíte si, že služby školského sociálního pracovníka by mohly být přínosem pro Vás, Vaše dítě?

- a) ano
- b) ne

10) Setkali jste se v průběhu školní docházky Vašeho dítěte s jiným dítětem (rodinou), které by služby školského sociálního pracovníka využilo?

- b) ano
- c) ne

Příloha C Souhlas školy s provedením průzkumu

Souhlas

Udělují tímto souhlas Heleně Ouřadlové, studentce Technické univerzity Liberec, Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické, v oboru Sociální práce s provedením průzkumu pro bakalářskou práci a uveřejněním statistik žáků. Cílem této práce je *Zjistit potřebu zavedení školského sociálního pracovníka do základních škol.*

Průzkum bude prováděn dotazníkovou metodou a bude zcela anonymní. Získané informace budou využity výhradně pro potřeby této bakalářské práce.

Mgr. Petr Karvánek
ředitel ZŠ a MŠ Antonína Čermáka 6/1022
160 00 Praha 6 - Bubeneč

V Praze dne 16. února 2016

Základní škola a Mateřská škola
Antonína Čermáka, Praha 6
A. Čermáka, Praha 6, 160 00
IČO: 250 200 200, zapsána v obchodním rejstříku
tel: 264 511 410, e-mail: skola@zscermaka.cz
www.zscermaka.cz

Příloha D – Kazuistiky

Kazuistiky

Na dokreslení průzkumu jsou v následující části uvedeny tři kazuistiky žáků školy, u nichž se autorka domnívá, že by k řešení jejich situace mohla přispět služba školského sociálního pracovníka. Kazuistiky jsou proto doplněny krátkou úvahou o tom, jaký druh služby by mohl být dětem i rodinám poskytnut, byl-li by na škole sociální pracovník přítomen.

V kazuistikách nejsou uváděna jména dětí ani dalších rodinných příslušníků, k jejich uvedení dal ústní souhlas ředitel školského zařízení.

Kazuistika č. 1

Sourozenci, dívka N., 11 let, a její mladší bratr F., 9 let, žijí v Praze od svých předškolních let, pouze s matkou, která je ukrajinské národnosti. Jejich otec zůstal na Ukrajině, výživné není soudně ustanovené, otec posílá finanční hotovost pouze narázově, v nepravidelných intervalech. Matka dětí je tak nucena zajistit potřebný finanční příjem sama, proto má dvě zaměstnání. Jedná se o úklidové práce, přičemž jedno místo vykonává na plný úvazek v pražské firmě, po večerech a o víkendech pak dochází na částečný úvazek uklízet do nemocnice. Děti jsou tak často doma samy, základní úkony ohledně zajištění stravy a hygieny vykonává dívka N.

N. z důvodu nezvládnutí českého jazyka opakovala 2. třídu, čímž se dostala do stejné třídy jako její bratr. V současné době oba dochází do třídy třetí, přičemž N. i během pobytu ve škole na bratra dohlíží a stará se o něho. N. je klidná a nekonfliktní dívka, s průměrným prospěchem, výtvarně nadaná. V kolektivu sice není neoblíbená, do jeho dění se však nijak nezapojuje, nevyhledává další vazby mimo svého bratra. Chlapec F. je neklidné povahy, učivo zvládá spíše s podprůměrnými výsledky, do školy chodí nepřipravený, o výuku nejeví velký zájem. Mimoškolní aktivity děti nenavštěvují, převážně z finančních důvodů, ale další možnou příčinou je malá informovanost jejich matky.

Škola zatím tento případ neřeší, protože s dětmi nejsou žádné viditelné či závažné problémy. Obě děti jsou pedagogy tolerovány, N. je dokonce mezi nimi vcelku oblíbená. Matka na třídní schůzky nechodí, proto se komunikace soustřeďuje pouze pomocí zápisů do žákovské knížky či případné mailové korespondence ze strany třídní učitelky.

Na podrobnější diagnostiku situace obou dětí či na případné možnosti řešení nemá škola personální kapacity.

Možnosti řešení ze strany školského sociálního pracovníka: Mimo podrobnou diagnostiku situace by mohl sociální pracovník přispět nabídkou hned několika sociálních služeb určené cizincům a rodinám s dětmi. V Praze působí například Centrum pro integraci cizinců, které nabízí lidem ze zahraničí bezplatnou poradenskou činnost a také bezplatné kurzy českého jazyka. Kontaktovat by se také mohlo dobrovolnické centrum nabízející mladé lidi, kteří doprovázejí děti při jejich volnočasových aktivitách či pomáhají při zvládnání školy. Nabízí se také vyhledání nabídek sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, jejímž poskytovatelem je například Diakonie či Farní charita. Školský sociální pracovník by také mohl matce dětí pomoci při vyřizování sociálních dávek či dopomoci k získání pravidelného zasílání výživného.

Kazuistika č. 2

Dívka V., 14 let, žákyně 8. třídy, vyrůstá ve funkční rodině jako jediné dítě. Oba rodiče pracují, finančně jsou zajištěni, dívce se věnují. V. je v kolektivu oblíbená, přátelská, učitelé jí vnímají jako bezproblémovou, prospívá v rovině mírného nadprůměru.

V. se dlouhodobě kamarádí se spolužačkami P. a A. Dívky se však jednoho dne nepohodly a jejich neshoda skončila hádkou. P. zneužila heslo, které V. používala k přístupu na facebook a které již v minulosti P. prozradila. P. tak na jejím profilu zveřejnila inzerát, kde měla V. nabízet sexuální služby. Odpovědi na tento inzerát začaly přicházet poměrně rychle a P. na ně okamžitě reagovala. Ve chvíli, kdy se dívka V. přihlásila na svůj facebookový profil, byl již plný erotických inzerátů i odpovědí. V. se s problémem svěřila rodičům, kteří jí pomohli změnit heslo na jejím profilu, na facebook zveřejnili varování o možnosti kontaktování policie a druhý den navštívili školu. Svoji dceru nechaly doma, ta však během dne dostávala textové zprávy od svých spolužaček, které ji vyhrožovaly a na její profil nadále posílaly satanistické a jiné výhrůžné dopisy a fotografie.

Po rozhovoru rodičů s ředitelem školy byla kontaktována školní psychologka, která začala s dětmi pracovat, a to především v oblasti prevence dalšího zneužití facebookových profilů. Strůjkyně problémů, slečna P., pocházela z problematické rodiny, byla známá pro své opakované kázeňské problémy. Situaci s matkou se snažila

řešit třídní učitelka a školní psycholožka, přesto neuspěly, útoky formou textových zpráv a slovních urážek během školní docházky pokračovaly, takže dívku V. často rodiče z výuky omlouvali. Situaci nakonec vyřešila matka žákyně V., která osobně promluvila s matkou dívky P. s tím, že bude-li se situace opakovat, bude kontaktována policie, neboť rodina má již nasbíráno dostatek důkazů pro trestní oznámení. Na to matka žákyně P. dívku ze školy odhlásila a přihlásila ji do školy jiné.

Možnosti řešení ze strany školského sociálního pracovníka: Do řešení situace se zapojila školní psycholožka, která se začala soustředit především na posílení znalosti žáků v oblasti kyberšikany, prevence a možností obrany. Tuto oblast by mohl převzít školní sociální pracovník, čímž by bylo poskytnuto více prostoru školnímu psychologovi k tomu, aby mohl pracovat s oběma dívkami a jejich rodiči. Školní sociální pracovník by se také mohl zaměřit na diagnostiku rodinné situace žáky P., zaměřit se na možnosti výskytu poruchy chování a navázat další spolupráci s pracovníky OSPODu, dětskými psychiatry, lékaři či jinými odbornými pracovníky. Dalším možným řešením se pak také nabízí svolání případové konference, která by pod vedením sociálního pracovníka mohla danou situaci ve spolupráci s odborníky, rodiči a pracovníky školy řešit.

Kazuistika č. 3

Dvojčata, chlapci K. a Z., 10 let, vyrůstají v úplné rodině, oba rodiče pracují, chlapcům se věnuje především matka, rodina je finančně zajištěna. Ve škole se chlapci učí s mírně nadprůměrným prospěchem, v kolektivu jsou oblíbení, ve volném čase navštěvují sportovní kroužek.

V lednu minulého roku matka těžce onemocněla leukémií, často pobývala v nemocnici, chlapcům se již nemohla věnovat, místo pravidelného příjmu začala pobírat pouze nemocenskou. Péče o chlapce tak zůstala na starosti otci, který byl navíc nucen zajistit rodině dostatečný finanční příjem. Rodina často matku navštěvuje v nemocnici. Situace má neblahý vliv na školní prospěch chlapců, který se rapidně zhoršil, chlapci navíc docházejí do školy nepřipraveni, začali se stranit kolektivu.

Po té, co třídní učitelka zjistila, že školní prospěch žáků K. a Z. se zhoršil, kontaktovala rodiče. Na pohovor přišel otec, který situaci učitelce vysvětlil. Ta poté informovala ostatní pedagogy. Situace se dále neřeší, pouze se strany učitelů panuje

ke chlapcům shovívavost, s chlapci občas hovoří školní psycholog. Na další řešení nemají pedagogové kapacity ani dostupné metody.

Možnosti řešení ze strany školského sociálního pracovníka: Školský sociální pracovník by mohl situaci řešit s pomocí školního psychologa. Na pomoc otci by mohl kontaktovat některou z organizací nabízejících sociálně aktivizační službu pro rodiny a děti. Otce by mohl seznámit s možností získat pro manželku příspěvek na péči, dále by mohla být kontaktována organizace nabízející dobrovolníky, kteří by chlapcům pomohli s přípravou do školy.

Příloha E – mailová korespondence s Mgr. Lengyelem

Dotazy k Bakalářské práci pro Mgr. Petera Lengyela

1. jaký důvod, nebo jaká zkušenost vedla Vaši školu k zavedení pozice školského sociálního pracovníka?

Školská sociální práce byla výsledkem moje diplomové práce, která byla prezentovaná jako projekt pro město Považská Bystrica. Už v prvej fáze boli vytipované dve sídliskové školy, kde sa zavedla táto pozícia deeným úvazkom 3 dni ZŠ Sl. part. a 2 dni ZŠ Rozkvet. Po konzultácii s primátorom a po schvaľovacom procese boli školám navýšené rozpočty o moju mzdu.

2. koľko let pracujete v pozíci školského sociálního pracovníka?

10 rokov

3. jaké problematice se ve škole především věnujete - jaké poradenství nabízíte?

Ide o najmä o prostredník medzi školou, rodinou a komunitou a s tým súvisiace problémy. Najmä ide o podporu detí pri ťažkých životných situáciách, podpora učiteľov pri ťažkých výchovných situáciách, manažovanie práce s dieťaťom, zapájanie iných subjektov do pomoci, spolupráca s rodičmi. Najčastejšie riešené problémy – šikana, záškoláctví, kyberšikana, kriminalita, experimentovanie s drogami, rizikové správanie na internete, správanie narúšajúce vyučovanie, dôstojnosť, vzťahy, poruchy príjmu potravy, CAN syndrom, nezhody rodičov pred/po rozvode, atď...

4. specifické poruchy učení

ano

ne

ve spolupráci s jinými odborníky - jakými..... agenda špec.pedagóga

5. specifické poruchy chování

ano

ne

ve spolupráci s jinými odborníky - jakými..... psycholog, psychiatr

6. šikana, kyberšikana

ano

ne

ve spolupráci s jinými odborníky - jakými..... policia, kuratela, psycholog, lékař

7. **záškoláctví**

ano

ne

ve spolupráci s jinými odborníky - jakými.... psycholog, policia, kuratela, mestsk
úrad

8. **závislosti**

ano

ne

ve spolupráci s jinými odborníky - jakými..... nemáme diagnózu závislý

9. **pomoc národnostním menšinám**

jakým způsobem..... nemáme menšiny v škole

10. **pomoc v sociálně těživé situaci (rozvod rodičů, úmrtí v rodině, ztráta zaměstnání rodičů, vážné onemocnění, aj.)**

jakým způsobem..... sprostredkovanie pomoci, krízová intervencia, pohovory
na redukciu napätia

11. **v případě problémů žáka působit jako prostředník mezi rodinou, školou a s jinými institucemi a organizacemi (PPP, SPC, Sociální odbor, OSPOD, školská a rodinná mediace, aj.)**

jakým způsobem.... za roky vytvorený networking – sieť poradenských zariadení
a dborníkv

12. **poskytovat poradenství o systému sociálního zabezpečení, pomoc při orientaci v nabídce poradenských služeb žákům, rodinám i škole**

jakým způsobem..... sprostredkovaním kontaktov na príslušné inštitúcie

13. **zajišťování preventivních akcí v oblasti sociálně-patologických jevů ve škole i mimo ni, organizace exkurzí a jiných aktivit zaměřených na tuto problematiku**

vlastná činnosť, organizovanie preventívnych podujatí s hosťami

14. **Sociální diagnostika žáka, vytváření rovných příležitostí pro děti – prevence sociálního vyloučení**

v škole nie sú deti, ktoré by boli vylúčené alebo segregované

15. **Depistážní činnost v školním kolektivu, krizová intervence ve škole**

...rozsiahla každo-denná aktivita, vytvárenie vzájomnej sociálnej kontroly medzi
deťmi. Při probléme prichádza dieťa samé, prídu spolužiaci, príde učiteľ, príde
rodič, vznikne patová situácia alebo na základe vlastného pozorovania. Práve
systém neustálej vyhľadávacej činnosti sa ukázal jako základný faktр při riešení
problémov, pretože sa dostanú na riešenie včas a s vysokou participáciou „obete“.